

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Väckelserörelserna och bibelkritiken
- GT om en ny skapelse
- Jesu Bergspredikan III
- Vad är religion?
- Profeten Jesajas bok, del 8

Nr 3 2011 Årg. 75

INNEHÅLL

Redaktionellt	97
Hos Kristus i himlen. Siegbert W. Becker	99
Väckelserörelserna och bibelkritiken, ett hundraårsminne. Alvar Svenson	101
Gamla testamentet om en ny skapelse. SE	112
Jesu Bergspredikan III. Egil Edvardsen	120
Profeten Jesajas bok, del 8. SE	130
<i>Frågor och svar</i>	135
<i>Utblick över samtiden</i>	139
<i>Gåvoredovisning</i>	145

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson, Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96 kronor.

Sverige: Plusgiro 152335-6, bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2011

Redaktionellt

Ofta kan vi i s.k. radioandakter eller i samtalsprogram i TV höra rådet: "Följ ditt eget hjärta, lyssna till dig själv!" Just när jag skulle sätta mig ner för att skriva en redaktionell inledning till detta nummer, hör jag från radion i rummet intill: "Lyssna till ditt eget hjärta!" Det är motsatsen till Bibelns uppmaning: "Lyssna till HERREN!" Hans apostlar och profeter är "Guds mun". Därför är deras ord inte vilka människoord som helst utan Guds tillförlitliga undervisning. "Böj ert öra hit och kom till mig! Hör, så får er själ leva!", säger Herren genom Jesajas mun (Jes. 55:3). Till den unge Jeremia säger han: "Om du skiljer det äkta från det oäkta ska du få vara *min mun*" (Jer. 15:19). Jesaja säger om sina ord: "*Så har HERRENS mun talat*" (se 1:20; 40:5).

Utän Bibeln som Guds ord och högsta norm kan de som ska vara Herrens tjänare inte skilja det äkta från det oäkta, "sanningens Ande" från "villfarelsens ande" (1 Joh. 4:6).

När man genom rationalism och bibelkritik förlorat den fulla tilltron till Bibeln blir följden för kyrkor och samfund ödesdigra. Famlandet blir stort när människor uppmanas att lyssna till sitt eget hjärta i stället för till Guds ord, för "*Bedrägligare än allt annat är hjärtat*" (Jer. 17:9). "*Människornas hjärtan är fulla av ondskan och oförnuft bor i dem så länge de lever*", skriver Salomo (Pred. 9:3). "*Inifrån, från människans hjärta, utgår onda tankar, otukt, stöld, mord, äktenskapsbrott, girighet, ondskan, svek, lösaktighet, avund, hädelse, högmod och dårskap*", säger Jesus (Mark. 7:21-22). Dagligen och allt oftare kan vi i media bevittna följderna av att lyssna till sitt eget onda hjärta. Till de otroende som avvisar Bibelns vittnesbörd om honom säger Jesus: "Ni är nerifrån, jag är ovanifrån. Ni är av den här världen, jag är inte av den här världen" (Joh. 8:23). Aposteln Johannes skriver: "Hela världen är i den ondes våld" (1 Joh. 5:19).

”Genom hela Bibeln går som en röd tråd skillnaden mellan två grupper: de troende som lyssnar till Herren och lyder hans ord och de som gör uppror mot Herren och föraktar hans oförtjänta frälsning. De sistnämnda räknas till Guds fiender och står under Guds dom. Därför är det en skillnad mellan Israel och det sanna Israel, mellan Jerusalem och det sanna Jerusalem, mellan Herrens vingård och hans sanna vingård” (citat ur artikeln om profeten Jesajas bok). I Jesajaboken är ena stunden de otroende i fokus, nästa stund de troende. Jesaja kan lätt bli missförstådd om vi inte är beredda på hans snabba växlingar mellan dom och frälsning, mellan otroende och troende (se närmare i nämnda artikel).

Bibelkritik förekommer i både finare och grövre form. Hur bibelkritik i finare form kan se ut framgår av Alvar Svenson artikel ”Väckelserörelserna och bibelkritiken, ett hundraårsminne”. Läs också kommentarerna om hundraårsminnet under ”Utblick över samtiden”. Hur bibelkritik i grov form kan se ut idag framgår av vad prästen Ulla Karlsson säger under rubriken ”Plocka bort talet om synd”.

Jesu Bergspredikan har varit föremål för många missförstånd. Ta del av Egil Edwardsens genomgång för klarhet om vad som verkligen står. Artikeln ”Gamla testamentet om en ny skapelse” vill skingra vanliga missförstånd om hur profeternas bildspråk ska tolkas. Andra frågor som tas upp i detta nummer är: Vad menas egentligen med religion och vad innebär det att vara fundamentalist? Finns det olika slags fundamentalism? (se frågor och svar).

Biblicum bär underrubriken ”tidskrift för biblisk tro och forskning”. En person som betytt mycket för Biblicums undervisning är professor Siegbert W. Becker. Han besökte Biblicum första gången 1972 och sedan så gott som årligen. Det var meningen att han efter sin pensionering skulle tillbringa hela läsåret 1984/85 vid Biblicum. Men Herren lät honom flytta hem till sig redan den första september 1984, knappt två månader före hans 70-årsdag. Många av hans klagörande föredrag om biblisk tro och sund bibelforskning finns inspelade och tillgängliga som MP3-inspelningar av god kvalitet. Hans pedagogiska förmåga saknar motstycke. Lyssna t.ex. till hans föredrag om ”Den kristna friheten”. Efter att ha lyssnat på Beckers enkla men grundliga genomgång av vad Bibeln verkligen lär försvinner tveksamheter och en glad frimodighet uppstår. Några andra föredrag som jag vill slå ett slag för är: Bibliska lärofrågor, En sund bibelforskning, Bibelns verbalinspiration och Omvändelsen. Dessa föredrag hittas f.n. lättast på www.lbk.cc. Klicka sedan på ”Äldre multimedia”, sedan på ”MP3” och sedan på ”Föredrag”. Vi hoppas snart kunna göra alla Biblicumföredrag tillgängliga på Biblicums hemsida, www.Biblicum.se och likaså artiklarna i samtliga Biblicumnummer.

Red.

Hos Kristus i himlen

av Siegbert W. Becker

När jag var pojke hade vi en granne som brukade göra narr av vad som stod i Bibeln. En dag hörde jag honom säga till min far: ”Om det finns en himmel så är den bortom den här världen, eller hur? Den måste vara längre bort än den bortersta stjärnan. Men stjärnorna är miljoner ljusår från oss och även om själen kunde färdas med ljusets hastighet, skulle det ta själen miljontals år att komma dit.” Under lång tid efteråt var denna fråga en svår stötesten för mig. Jag hade alltid trott att himlen var någonstans bortom stjärnorna. Men ditintills hade jag aldrig oroats av frågan hur lång tid det skulle ta för själen att komma dit. Jag tvivlade inte på att själen kunde färdas snabbare än ljuset, men jag var inte säker på att den kunde färdas bortom stjärnorna på en dag. Men jag visste ju också att rövarens själ var i paradiset samma dag som han dog.

Paulus säger att vi ska möte Herren ”i rymden” (1 Tess. 4:17). Hur långt måste vi färdas för att möta Herren? Herren är överallt. Om våra ögon kunde öppnas som Elisás tjänares ögon (2 Kung 6:15-17), skulle vi inte bara se änglarna som är runt omkring oss, utan vi skulle också se Herren här och nu. Och Frälsaren säger om änglarna i himlen som vakar över barnen: ”Jag säger er att deras änglar i himlen ser min himmelske Faders ansikte” (Matt. 18:10). Änglarna är med oss här i detta rum och likväl är de samtidigt alltid i himlen. För att komma till himlen är det inte nödvändigt för oss att färdas lång väg när vi dör. Täckelset lyftes bara från våra ögon. Också vi ska stå som änglarna inför Gud och se vår Frälsare i hans härlighet.

Bibeln säger inte så mycket om själens tillstånd efter döden. Vad vi med säkerhet vet är att de som dött i Kristus ska bli saliga och lyckliga, att de ska leva och regera med honom, och att de som har dött i ohör-samhet och otro ska vara i ”fängelset” (1 Petr. 3:19-20) och plågas.

Det är dåraktigt och onödigt att be för de dödas själar. Många gör mycket affär av att de lutherska bekännelseskrifterna, som man påstår,

rekommenderar böner för de döda. Av den mycket parentetiska anmärkningen ”böner för de döda, vilket vi inte förbjuder” försöker de visa att det är en god praxis att be för de dödas själar. Först och främst ska vi komma ihåg att Apologin, där orden står, inte på något sätt anger vad som menas med böner för de döda. Eftersom de lutherska bekännelseskriterierna förkastar varje tanke på en skärseld, är det tydligt att de inte har avsett vad som vanligtvis förstås med böner för de döda. Vi får frambara tacksägelseböner för de döda, i det vi prisar och tackar Gud för hans barmhärtighet mot de hädangångna under deras liv här på jorden. Men längre än så kan vi inte gå utan att lämna Skriftens fasta grund.

Detta livet är vår nådatid, nu är den välbehagliga tiden, idag är frälsningens dag. Den vetenskapen ska få oss att ta vara på, att rätt bruka detta livet som en förberedelse för det kommande. I denna anda ska vi åter och åter vända oss till vår Frälsare, den ende hos vilken vi kan finna förlåtelse och löfte om evigt liv tillsammans med honom. När vi har fått visshet om den fulla och fria förlåtelsen för alla våra synder genom Herrens blod, lidande, död och uppståndelse, kan vi med tillförsikt och hopp lugnt och glatt se fram emot den dag när vår själ ska utkrävas av oss. I denna tro kan vi med psalmdiktaren sjunga:

O sköna dag, o sköna stund för mig,
när jag får ta farväl
av denna värld, och Gud mig tar till sig
och hämtar hem min själ!
Han sina änglar sänder,
som bär mig i sin hand
till himlens arveländer
från mina tårars land.

Väckelserörelserna och bibelkritiken, ett hundraårsminne

av Alvar Svenson

Inledning

Vi har vant oss vid att de kristna samfund som har sitt ursprung i väckelserörelsen mer och mer återförenas i den ekumeniska rörelsen. Detta har skett i takt med att Bibeln och bekännelsen fått ge utrymme för kyrkopolitik. Det är helt enkelt mera praktiskt att samarbeta än arbeta åtskilt. Eventuella farhågor för att samfundets specifika lärofrågor måste skjutas i bakgrunden avfärdas med att Kristi kyrka ska vara *ett*. Ett exempel är att Svenska kyrkan och Missionskyrkan ingick kyrkogemenskap för något år sedan. Eller det nu pågående arbetet med sammanslagningen av *Missionskyrkan, Baptistkyrkan och Metodistkyrkan*. Det ekumeniska samarbetet har gjort att man inte längre ser några läromässiga problem med att man har olika syn på dop och nattvard. Inte heller kyrkosynen eller ämbetsuppfattningen utgör något problem för samarbetet. Detta får anses vara en ny företeelse för de väckelserörelser som från början betonade Bibelns auktoritet och var övertygade om att Bibeln var normerande för rörelsens bekännelse. Om inte annat så trodde man sig vara bibeltrogen då man betonade sitt eget samfunds läroframställning. Det visade sig också att man var beredd att strida för sin övertygelse och det ledde i flera fall till att rörelsen splittrades.

Vi ska i denna artikel se hur ett samfund kom till stånd genom att man inte vek av från sin tilltro till Bibelns ofelbarhet. För etthundra år sedan bildades *Bibeltrogna Vänner* (numera ELM-BV) då de uteslöts ur sitt sammanhang för övertygelsens skull. Splittringen orsakades av en liten skrift som i våra dagar knappast orsakat en höjning av ögonbrynen. Ett av de största samfunden som representerade väckelsen i Sverige, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS), bildades 1856 med den inflytelserike predikanten Carl Olof Rosenius (1816-1868) i spetsen. EFS förblev en inomkyrklig rörelse och samtidigt en ”proteströrelse” mot vad man ansåg vara andlig sömnaktighet och stelhet inom statskyrkan. Bekännelsen till den lutherska tron var uttalad och Bibeln betraktades

som Guds ofelbara ord. Inriktningen från början var framför allt pietistisk med inslag från herrnhutism.

Verksamheten inom EFS bedrevs från början genom att s.k. kolportörer (bokförsäljare) reste omkring och sålde skrifter, samtidigt som man förde enskilda, evangeliserande samtal med människor. Med tiden övergick denna verksamhet alltmer till att bli en predikoverksamhet. Kolportörerna blev s.k. lekmannapredikanter. EFS hade vid sitt femtioårsminne (1906) verksamhet i stort sett i hela Sverige och var på så sätt väckelsens röst inom statskyrkan. På de olika orterna bildades församlingar och där man var stor nog byggde man ett missionshus. Förkunnelsen var väckande genom att den betonade vikten av att vara beredd på mötet med döden och att människan är ansvarig inför Gud för sina handlingar. Människan har en evig själ och den dubbla utgången ur detta livet återkom ständigt i förkunnelsen. Det andliga livet skulle åter spegla sig i ord och handling och präglas av stort allvar och djup självrannsakan. Också i de övriga nordiska länderna fick den rosenianska väckelsen inflytande på det andliga livet. Rosenius' skrifter översattes till flera språk och hans *Dagbeträktelser* har språkligt reviderats och läses fortfarande av hans lärjungar.

Väckelserörelsen splittras

Mot slutet av 1800-talet hade EFS genomgått en kraftig åderlåtning genom att *Svenska Missionsförbundet* bildades (1878) och bröt sig ur gemenskapen. Det var lektorn Paul Peter Waldenström (1838-1917) som med sin ”nya försoningslära” orsakade denna splittring. Han efterträdde Rosenius som redaktör för tidskriften *Pietisten*. Enligt honom hade EFS:s grundare och läroauktoritet C.O. Rosenius förkunnat en felaktig och farlig lära om Guds rättfärdighet. Gud som är kärleken behövde inget offer för att bringa försoning för synden, menade han. Kristi död förvandlades då till något annat än den ställföreträdande återlösning som Rosenius förkunnat. Waldenström var också, till skillnad från Rosenius, kritisk till medlemskap i statskyrkan och pläderade för en fri kyrka.

Efter den waldenströmska striden kunde EFS notera att verksamheten på många platser hade övertagits av Missionsförbundet. I synnerhet i Mellansverige fick Missionsförbundet sitt största inflytande, medan EFS behöll sin position i södra och norra Sverige. Samfundet tog strid för bibehållen bekännelse till den tillräknade rättfärdigheten för Kristi

skull. Bibeln var den självklara domaren och fick avgöra utslaget. I början av seklet kom en våg av väckelse igång och EFS kunde då notera en numerär framgång. Stora skaror, mest unga människor, samlades i missionshus och hem. Trots en yttre framgång fanns det vid denna tid ett hot mot tillväxten. Hitills hade EFS stått enade i tilltron till bibelordets tillförlitlighet. Man ställdes nu inför en ny utmaning som gällde själva grunddokumentet Bibeln. Fem år senare tog EFS ett stort steg till förmån för bibelkritiken och lämnade sin ”gamla” syn på Bibeln. Vid sitt årsmöte 1911 hade man fått nog av en grupp ”oppositionella” som då kallades *EFS:s Bibeltrogna Vänner*, och uteslöt dem ur organisationen.

EFS och bibelkritiken

Den person som kom att spela en framträdande roll i sammanhanget var professorn i exegetik vid Uppsala universitet Adolf Kolmodin (1855-1928). Han var föreståndare för Fjellstedtska skolan i Uppsala, undervisade på Johannelunds predikantskola och var ledare för EFS:s s.k. hednamission i Eritrea, Afrika. I november 1907 höll han ett föredrag i Malmö. Detta föredrag sammanställdes i en skrift med titeln *Kristendomen och den urkristna församlingens bibel*, Uppsala 1908.

I förordet till första upplagan klargör han sin avsikt med föredraget. Han vill hjälpa ”mera tänkande läsare och sådana, som börjat oroas av de många inbördes stridiga uppfattningarna om bibeln och därmed sammanhängande frågor och icke veta, hur de skola komma till rätta med dem”. Ett år senare 1909 kommer andra upplagan ut. Då kan han konstatera att hans skrift också sysselsatt sådana som han inte hade för avsikt att undervisa. Han skriver i förordet till andra upplagan: ”Lever man nämligen verkligen av bibelordet, utan att reflektera över eller oroas av de svårigheter, som föreligga däri, så har jag ingen önskan att störa dem i deras övertygelse. För mig har livet större betydelse än teoretisk klarhet. Men det finns många i vår tid, icke minst bland de unga, som börjat reflektera över och även oroas av dessa svårigheter.”

Avsikten var alltså god från professorns sida. Han ville bara hjälpa människor som stötte på svårigheter vid bibelläsningen, i synnerhet de unga. Men vid denna tid fanns fortfarande personer i livet som hört C. O. Rosenius och tagit intryck av honom och hans bibelsyn. Framför allt delade de hans tro och bekännelse till hela Bibeln som Guds ofelbara ord. I EFS:s styrelse fanns fortfarande personer som inte kunde acceptera tveksamheter när det gällde en hel Bibel. Kolmodin fick arbeta hårt

för att försvara sin skrift och sin kritik. Den person som kom att stå i rampljuset vid kritiken av Kolmodin var den dåvarande predikanten i Betlehemskyrkan i Stockholm, Axel B. Svensson. (I citaten har en modernisering av stavningen gjorts).

Nya Väktaren

Då prof. Kolmodin hållit sitt föredrag i Malmö skapade det oro i ledningen för EFS. Några personer i EFS:s styrelse ville inte ge ut skriften *Kristendomen och den urkristna församlingens bibel* utan att göra vissa ändringar. Men Kolmodin gick inte med på det. Han hotade att lämna EFS om man tvingade honom till ändringar. Därmed kom läget att bli allvarligt för sammanhållningen i EFS. I januari 1908 började Axel B Svensson tillsammans med några nära vänner utge en månadsskrift under namnet *Nya Väktaren* (NV). Axel B. Svensson valdes till redaktör och förblev det fram till sin död 1967. Initiativtagarna till utgivningen av NV var noga med att betona att de var EFS:s vänner. Genomgående för NV:s budskap med Axel B. Svensson som redaktör var tilltron till och försvaret av Bibelns ofelbarhet och oinskränkta auktoritet.

Redan i det första numret 1/08 framgår det att EFS:s förhållande till statskyrkan var ett underliggande problem. Vid en konferens i Stockholm hade man samlats för att samtala kring frågan om "Kyrkans inre mission". Bekymret vid konferensen var bl.a. statskyrkans minskade inflytande där EFS kunde notera framgångar i verksamheten. Så hade t.ex. Ungdomsföreningen Våra Vänner i Betlehemskyrkan vid sitt tioårsminne (1908) omkring femhundra medlemmar. Ängelholms Ungdomsförening mellan två och trehundra medlemmar. Från kyrkligt håll uttrycktes farhågor att EFS skulle utvidga sin verksamhet och därmed förhindra statskyrkans inflytande. Man var oroad över och uttryckte också rädsla för att EFS skulle skilja sig från kyrkan och gå sin egen väg. Nya Väktaren återkommer ofta till detta ämne, men med sin rosenianska inställning försvarar man samarbetet med statskyrkan. Motiveringen är att "statskyrkan kan göra sig hörd i vida större kretsar än någon frikyrka" (NV 10/1908).

Men bakom allt kan anas en farhåga för att ett nära samarbete med statskyrkan ska leda till att dess liberala bibelsyn smittar av sig till församlingarna. NV 12/08 skriver t.ex.: "Må nu Stiftelsen vara på sin vakt och icke giva efter och gå ifrån den väg, på vilken Herren lett den nu i mer än 50 år." Artikelns överskrift är *Något om den inre missionen* och

är undertecknad –n. I detta nummer av NV finns en liten artikel om reseombudet Alfred Anderssons *Vidräkning med professor A. Kolmodin och hans bok, Kristendomen och den urkristna församlingens bibel*. NV är tydligen inte beredd att ställa sig helt bakom innehållet i vidräkningen utan konstaterar bara att ”var fågel sjunger efter sin näbb, och det är gott, att någon finnes, som protesterar mot att bibelkritiken skulle vinna insteg i Stiftelsen”. Det är för övrigt första gången Kolmodins bok omnämns i NV.

Nu får kritiken mot Kolmodin och hans bok lite allvarligare proportioner och tonen skärps. Årsmötet i juni 1909 blev stormigt i synnerhet då styrelsen efterlyste ansvarsfrihet för verksamheten. I NV nr 7-8/09 finns ett referat som beskriver vad man kallar ett ”Folketshusartat oväsen” vid mötet. Ordförande vid mötet var en viss general och friherre A.E. Rappe som hade fullt upp att återkalla ordningen. Kolmodin klargör sin ståndpunkt vid konferensen och låter meddela att hans kraft är bruten och att han inom en nära framtid kommer att lämna styrelsen.

Efter denna konferens kom den s.k. minoriteten, de som inte kunde tillstyrka ansvarsfrihet, att utlysa ett möte i Kungsholms missionshydda. (Ansvarsfrihet beviljades med 133 mot 113 röster). Enligt första paragrafen i protokollet anser man sig ”med all rätt vara det egentliga Ev. Fosterlandsstiftelsen och därför ännu icke bör ta något steg för bildandet av en ny sammanslutning”. Vidare är man överens om ”att mötet under innerlig bön till Gud bidar ännu ett år och till Ev. Fosterlands-Stiftelsens styrelse ingå med en skrivelse, vari mötet uttalar sina önskningar. I sin skrivelse vädjar man till styrelsen om försiktighet vid utgivandet av skrifter i fortsättningen. Den slutar med en önskan om att styrelsen ska gå dem till mötes i broderlig kärlek, frid och endräkt. I NV har referatet överskriften *Till Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens bibeltrogna vänner*.

I sitt svar betygar EFS:s styrelse: ”Vi vill leva och dö med den sanningen i hjärtat: hela Bibeln är Guds ord.” Detta svar tillfredsställde trots allt inte NV:s redaktör som menade att det som passerat var tydligt nog för kritik och skepsis. Men han slutar sitt inlägg med att förbereda dem som han kallar ”minoriteten” på ett stort arbete för att vända opinionen och vid nästa årsmöte få fastslaget ”att EFS tror och bekänner, att hela Bibeln är av Gud inspirerad, och att Bibelns auktoritet är absolut och ofelbar”.

Årsmötet i juni 1910 avlöpte i lugnets tecken. Kolmodin hade lämnat styrelsen och hans vänner förhöll sig ganska avvaktande. EFS:s

Bibeltrogna Vänner konstaterar ”linjerna klarnade åtskilligt vid den senaste konferensen. Därför torde nu all diskussion mellan Stiftelsens styrelse och oss om dagens brännande frågor vara onödig. Vi innesluta Stiftelsen, dess styrelse och arbetare i våra böner och önska, att vi ännu en gång måtte kunna helt och fullt smälta samman” (NV 7-8/10).

Men det blev ingen sammansmältning. I januari 1911 hade man kvartalsmöte i Ev. Lutherska Missionsföreningen i Stockholm. Där upplästes en skrivelse med krav på att predikanten Axel B. Svensson skulle avgå som redaktör för NV och lämna sitt uppdrag i EFS:s Bibeltrogna Vänner. Om han inte ville tillmötesgå denna begäran borde han lämna sin predikotjänst i Betlehemskyrkan. I april samma år står det klart att meningsmotsättningarna inom Missionsföreningen och EFS:s Bibeltrogna Vänner var så stora att samarbete var omöjligt. Svensson tar avsked. Den 21 april 1911 bildas Roseniusföreningen. Föreningen konstituerade sig som en med EFS:s Bibeltrogna Vänner samverkande förening. Härmed var en ”sammansmältning” utesluten mellan EFS och EFS:s Bibeltrogna Vänner. Det faktum att man ännu kallade sig EFS:s Bibeltrogna Vänner kanske kan tydas som om man fortfarande hoppades på det kommande årsmötet i juni. I tre år hade diskussionen om bibelfrågan rört om i leden och mycket hade sagts och skrivits. Bakom allt stod den omdebatterade skriften av prof. Kolmodin och EFS:s styrelsens ovilja att ta ställning, å andra sidan NV som om och om igen betonade den ofelbara Bibelns auktoritet. Det gjorde att misstron växte i vissa läger och skapade förvirring och osäkerhet om var EFS egentligen stod i frågan om Bibelns ofelbarhet.

Årsmötet 15 juni 1911

Vid årsmötet 1911 genomfördes en stadgeändring som innebar att Bibeltrogna Vänner uteslöts ur Stiftelsen. Med tanke på att årsmötet öppnades klockan 10 och omröstningen om stadgeändringen skedde först klockan 21, går det att utläsa att voteringen som utföll med 191 för och 64 emot föregåtts av intensiva diskussioner. En kyrkoherde (K. Gustavsson) föreslog att konferensen skulle besluta att ingen styrelseledamot eller predikant inom Bibeltrogna Vänner och ingen av dess medlemmar skulle få vara ombud vid Stiftelsens konferens. Förslaget antogs med stor majoritet. NV kommenterar: ”Därmed var slutstenen lagd i den nya byggnaden: en moderat – bibelkritisk Fosterlands-Stiftelse” (NV 7-8/11).

”Kristendomen och den urkristna församlingens bibel”

Vari bestod då Kolmodins bibelkritik? Vad var det som fick den bibeltrogna delen av EFS att protestera och som till sist ledde till uteslutning?

Kolmodins skrift skulle vara människor till hjälp vid bibelläsningen, det är hans uttalade önskemål. Genom en ”moderat” kritik av i synnerhet GT ville han ge de mera ”reflekterande” människorna en anledning att fortsätta läsningen av Bibeln. De ”bokstavstroende” hade ju inga problem med de texter som för vissa var motsägelsefulla och ibland anstötliga. Några citat ska här belysa Kolmodins resonemang och visa hur han behandlar bibeltexterna:

Det kan tyckas som om han [Jesus] delat den fariseiska uppfattningen, särskilt av lagen, om varje ord såsom av Gud ingivet och därför av evigt och förblivande värde. Vi har ju av honom utsagor sådana som dessa: ”Förr än himmelen och jorden förgås, ska icke den minsta bokstav eller en enda prick av lagen förgås, förrän allt har skett” (Matt. 5:18); ”lättare är, att himmel och jord förgås, än att en prick av lagen faller” (Luk. 16:17). Detta synes vara klara och tydliga ord, som icke medgiva någon inskränkning i lagens auktoritet. Och dock, som vi ska se, genombryter Jesus den på två mycket viktiga områden.

De rituella reningsstadgarna hade för fariséerna en *förblivande* betydelse, men Jesus säger: ”Intet går utifrån in i människan, som kan oreña henne, men det som går ut från henne, detta är det som oreñar människan” (Mark. 7:15); ”Jag har lust till barmhärtighet och icke till offer” (Matt.9:13; 12:7). Han berör också den spetälske (Mark. 1:41) och det är mot lagens tydliga föreskrift (3 Mos. 13:46; 4 Mos. 5:2 f). Härmed har han i ord och handling förklarat långa stycken i den mosaiska lagstiftningen – den rituella – såsom icke ägande någon förblivande betydelse eller för all tid förbindande kraft. De ha under förberedelsestiden haft sin betydelse ... och ha så tillvida varit ett Guds ord till sin tid. ... Endast det väsentliga förbliver” (*Kristendomen och den urkristna församlingens bibel*, sid. 22).

I sin skrift ”*Håll det du har...*”, (denna lilla skrift ingår som bilaga 1 i *Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners historia under tiden 1911-1961*, Stockholm 1961) bemöter Axel B Svensson prof. Kolmodins utläggning ovan bl.a. med följande:

Härtill vilja vi anmärka: Icke ens en prick av lagen, dvs. *icke ens det oväsentliga*, skall falla, förrän *allt* har skett, det är Jesu ord, och allt

har icke skett, förrän himmel och jord har förgåtts och Människosonen kommit i skyn för att hålla räkenskap. – Professorn har kommit till överraskande resultat genom Jesu ord i Mark. 7:15; Matt. 9:13; 12:7, samt därigenom att Jesus vidrörde den spetälske, vilket förmenas var mot lagens föreskrift, och skulle sålunda Jesus enligt prof. K. verkligen gjort sig skyldig till lagöverträdelse, vilket fariséerna och de skriftlärda ju även påbördade honom. Vad nu Jesu ord om reningen beträffar, så bevisa de ingalunda, att han åsidosatte lagen; och vad angår vidrörandet av de spetälska, så var det enligt av professorn citerade bibelställena (3 M. 13:46; 4 M. 5:2 f.) icke förbjudet att vidröra en spetälsk. De spetälska fick icke vidröra någon frisk, och, om en sådan vidrörde en spetälsk, så blev han oren, d.v.s. den spetälskes orenhet övergick på den, som vidrörde honom. Men enligt Jes. 53:4 ingick det ju i Jesu uppgift att bära våra krankheter och lägga på sig våra smärtor. Och dessutom – var icke den spetälske ren i samma ögonblick Jesus räckte ut handen? Skedde icke vidrörandet för att stärka mannens tro? Prof. K. drar emellertid ur detta så vittgående slutsatser, att han säger: ”Jesus övar sålunda, om vi så får uttrycka oss, en vittgående kritik på den mosaiska lagstiftningen.” Nej, Jesus kritiserade inte den mosaiska lagstiftningen; han var inte kommen för att upplösa (kritisera) utan för att fullborda. Och detta senare gjorde han på ett så fullkomligt sätt, att ingen därefter behövt iaktta lagarna om offers frambärande, rening m.m., när Kristus själv är vårt offer och hans blod vår rening. Men icke har därför, som prof. K. synes mena, dessa gammaltestamentliga lagstaganden upphört vara Guds bud och ord. Tvärtom visar Gal. 5:2-4, att den, som ställer sig utom Kristus och låter omskära sig, än idag är pliktig att ”hålla hela lagen”, dvs. även ceremoniallagen såsom judarna även göra (*Bibeltrogna vänners historia*, Stockholm, 1961. sid. 238,239).

Ett annat exempel som visar hur Jesus tar avstånd från den GT:liga texten är enligt Kolmodin exemplet med lärjungarnas dom över en samaritisk by enligt (Luk. 9:52-56). När lärjungarna velat nedkalla eld över byn tillrättavisar Jesus dem allvarligt och avslutar med orden:

”Ty människosonen har icke kommit för att fördärva själar utan för att frälsa dem.” Elias var den störste och väldigaste av de s.k. reformatoriska profeterna, jämte Moses var det ju också han, som syntes på förklaringsberget för lärjungarna. Men Jesus säger klart och bestämt,

att det var en annan *ande* som skulle vara kännetecknande för hans lärjungar, embryot till den nytestamentliga församlingen, än den, som framträdde i Elias. Härmed har Jesus dömt såsom något *för hans lärjungar otillbörligt, något som icke bör vara*, sådana uttalanden, som vi möta i t.ex. Ps. 58:11: "Den rättfärdige skall glädja sig, när han skådar hämnaden, han ska två sina fötter i den ogudaktiges blod!" eller i Ps. 69:23-39: "Må deras bord framför dem bliva till en snara och till ett giller för de säkra; må deras ögon förmörkas, så att de icke se; gör deras länder vacklande alltid! Utgjut över dem din ogunst och låt din vredes glöd hinna dem. Deras gård blive öde; ingen må finnas, som bor i deras hyddor. ... Låt dem gå från missgärning till missgärning och låt dem inte komma till din rättfärdighet! Må de utplånas ur de levandes bok och icke varda uppskriva bland de rättfärdiga." Eller Ps. 137:8f.: "Dotter Babel, du som är hemfallen åt ödeläggelse, säll är den, som får gripa dina späda barn och krossa dem mot klippan." Sådana handlingar som Elias, sådana utgjutelser som de anförda: att nedkalla dom över eller önska ont åt dem, som vilja skada dem personligen, dömer Jesus. Sådant bör vara främmande för medlemmar i hans rike (*Kristendomen och den...*sid. 24-25).

Axel B. Svensson kommenterar:

Han [Kolmodin] har icke varit lycklig i valet av exempel på psalmer, som Jesus skulle ha dömt "såsom något otillbörligt", dvs. såsom icke varande Guds ord; ty det vill sig icke bättre, än att *aposteln Petrus i Apg. 1:20 anför just Ps. 69 såsom profetia om Judas, och aposteln Paulus anför även i Rom. 11:9-10 just de ord, som prof. K. anført såsom "otillbörliga"*. Men denna psalm, som två apostlar citerat som den levande Gudens ord, vill prof. K. utmönstra "såsom något otillbörligt, något som icke bör vara". Det är i högsta grad upprörande, det är otillbörligt av en teologie professor att tala så. - Och angående Ps. 58:11; 137:8, så hur vet prof. K. att icke även dessa är profetiska? Må läsaren jämföra dessa psalmer med Upp. 18:6-20; 19:11-16. - Slutligen må angående fallet Elias något anföras. Det är icke sant, att Jesus klandrat Elias. Slå upp Luk. 9:54-56 och läs själv! Det är *till sina apostlar* Jesus säger: "Ni vet icke, vilken andes barn ni är. Ty Människosonen har icke kommit för att fördärva själar utan för att frälsa dem." Med dessa ord har han inte dömt Elias, ty då skulle han ha dömt sig själv och alla de domens och straffets handlingar, som utgått direkt från

Gud. Då Elias lät eld falla från himmelen och förtära Ahasjas utskickade, var det en domshandling av Gud, och den träffade sådana, som förspilt sin nådatid. Då lärjungarna ville kalla ned eld över den samaritiska byn, var förhållandet ett annat. Här gällde det människor, vilka ännu kunde räddas, dessutom var Jesus icke då kommen för att döma världen. Men i sinom tid ska han så komma, 2 Tess 1:7-10. – Till professorn, som påstår, att en annan ande än den, som framträdde i Elias, skulle vara kännetecknande för Jesu lärjungar, vill vi ställa frågan: Vilken ande? Ty enl. 1 Pet. 1:11 var Kristi Ande i Elias. Här går det icke att fly undan genom att advokatoriskt förklara, att man menat en annan riktning eller uppenbarelseform eller dylikt (*BV:s historia*, sid. 240).

Kolmodin säger på sid. 25 i den omnämnda skriften:

Det ligger en sanning i den gamla satsen: "Novum Testamentum in vetere latet, vetus in novo patet" (= Det Nya Testamentet ligger dolt i det gamla; det Gamla ligger öppet i det Nya). Vi har ju också sett Kristus och den urkristna församlingen så använde det. Vi ha naturligen då också rätt därtill. Men därav följer icke, att man får sätta likhetstecken mellan allt i G.T. och Guds ord.

Axel B. Svensson kommenterar:

Trots så ytterligt svaga grunder dristar sig prof. K. att ogilla reformationskyrkan och bibelläsare i allmänhet, därför att de betrakta både Gamla och Nya testamentet "såsom Guds ord i samma fullhet och sanning och därur utan åtskillnad hämta bevis för vad som ska vara sant och rätt". Efter att ha omnämnt satsen "Novum Testamentum in vetere latet" etc., fortsätter professorn: "Vi ha ju också sett, att Kristus och den urkristna församlingen så använder det. Men därav följer icke, att man får sätta likhetstecken mellan allt i Gamla testamentet och Guds ord." Detta är bibelkritiken i öppen dag. Vi vilja här anföra några ord av doktor Alford: "Det är alltid med förakt och åsidosättande av Gamla testamentet, som rationalismen har begynt. Först bortsoapas dess historiska sanning, sedan dess teokratiska innehållning och typer och profetior, som därmed är förbundna" (sid. 240-241).

Namnändring

Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner har nu ändrat sitt namn till *Evangelisk Luthersk Mission-Bibeltrogna Vänner* (ELM-BV). Man firade i juni i år sitt etthundraårsminne, även om den sammanslutning som kom att bära namnet EFS:s Bibeltrogna Vänner kom till stånd redan 1909.

Litteratur:

Nya Väktaren år 1908-1911. *Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners historia under tiden 1911-1961*, Stockholm 1961. *Betraktelser för var dag i året*, C.O. Rosenius, Evangeliska Fosterlandsstiftelsens förlag, Stockholm. *Pietismen och den lutherska bekännelsen*, Seth Erlandsson, Bokförlag Per Jonsson, Landskrona 1978. *Rosenius och kyrkofrågan*, Seth Erlandsson., Uppsala 1974. Ett utvalt släkte. Väckelse och sekularisering, Stefan Gelfgren Artos & Norma förlag 2003.

Gamla testamentet om en ny skapelse

av Seth Erlandsson¹

Bibeln använder ofta bilder och liknelser för andliga ting och andliga sanningar. I Gamla testamentet tar profeterna ofta sin utgångspunkt i Israels konkreta och jordiska förhållanden för att förkunna andliga sanningar. Den sanna verkligheten i och med Messias ankomst och hans frälsningsgärning kastar i förväg sin skugga in i Gamla testamentet. Israels land och Guds inrättningar i gamla förbundets Israel är *skuggbilder av den sanna verkligheten*. Om gamla förbundets renhetsregler och högtider skriver Paulus: ”Allt detta är bara en *skugga* av det som skulle komma, men verkligheten själv är Kristus” (Kol. 2:17). Hebreerbrevet betonar: ”Lagen innehåller endast en *skugga* av det goda som kommer och inte tingen i deras verkliga gestalt” (Hebr. 10:1). ”Om Josua hade fört dem in i vilan, skulle Gud inte längre fram ha talat om en annan dag. Alltså finns det en sabbatsvila kvar för Guds folk” (Hebr. 4:8-9). Sabbatsvilan på sjunde dagen är bara en skugga av sabbatsvilan i Kristus som på den yttersta dagen framträder i sin fulla härlighet. ”Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så ska jag ge er vila” (sabbatsvila), säger Jesus (Matt. 11:28).

I detta föredrag ska vi stanna upp vid hur Gamla testamentet använder bilder för den underbara sanningen **att Gud genom evangeliet om Messias och hans frälsningsgärning frambringar en ny skapelse, föder syndare på nytt**. I Nya testamentet heter det: ”Om någon är i Kristus är han *en ny skapelse*” (2 Kor. 5:17). ”*Hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar*” (Ef. 2:10). De som tar emot Kristus, det eviga Ordet, ”*är inte födda av blod eller av köttets vilja eller av någon mans vilja utan av Gud*” (Joh. 1:13). ”*I kraft av sin vilja födde han oss på nytt genom sanningens ord*” (Jak. 1:18). ”*Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig*

1 Föredrag vid sommarläger i Evijärvi, Finland den 7 juli 2011.

säd, utan genom en oförgänglig, genom Guds levande ord som består” (1 Petr. 1:23).

Hur uttrycks denna andliga sanning i Gamla testamentet? Här följer exempel på bilder som Herrens profeter använder om en ny skapelse, ett födande av barn till Gud som inte beror på mänsklig förmåga utan helt och hållet är Guds övernaturliga nyskapelse:

Den nya födelsen beror inte på någon människas vilja utan på Gud

”Vem har fött dessa åt mig? Jag var ju barnlös och ofruktsam” (Jes. 49:21). ”Jubla, du ofruktsamma, du som inte har fött barn, brist ut i jubel och ropa av fröjd, du som inte har haft födslovärkar. Ty den ensamma har många barn, fler än den som har man, säger HERREN” (Jes. 54:1). ”Den som har skapat dig är din man, HERREN Sebaot är hans namn. Israels Helige är din återlösare” (Jes. 54:5). ”Du ska heta ’min käraste’ och ditt land ’den äkta hustrun’. Ty HERREN har sin glädje i dig, ditt land har fått sin äkta man” (Jes. 62:4). ”Det ska ske på den dagen, säger HERREN, att du ska kalla mig ’min man’... Jag ska trolova dig med mig för evig tid, ja, jag ska trolova dig med mig i rättfärdighet och rätt, i kärlek och barmhärtighet. Jag ska trolova dig med mig i trohet, och du ska så känna HERREN” (Hos. 2:16,19-20).

Kommentar: Lika lite som ofruktsamma och ensamma kan föda barn, kan *vi* åstadkomma den nya skapelsen, skapa fram nya människor, troende som känner HERREN. Trons upptändande i en människas hjärta är Guds skapelseverk, inte en följd av våra födslovärkar. Nikodemus hade svårt att förstå detta. Han sa till Jesus: ”Hur kan en människa födas när hon är gammal? Inte kan hon väl komma in i moderlivet och födas en gång till?” (Joh. 3:4). Orsaken till den nya födelsens under är inte våra gärningar. Genom evangeliet trolovar HERREN sig med oss. Skaparen blir vår äkta man och vi hans käraste! Guds utlovade land, Guds stad, Guds rike, det himmelska Jerusalem, Kristi kyrka (Skriftens benämningar är många) är Guds verk och egendom och kallas här ”den äkta hustrun”. I Uppenbarelseboken, som också är full av bilder, kallas ”den heliga staden Jerusalem som kom ner från himlen, från Gud” för ”bruden, Lammets hustru” (Upp. 21:9). Paulus uppmärksammar orden i Jesaja 54:1 (om den ensamma och ofruktsamma som föder barn) med följande kommentar: ”Det nuvarande Jerusalem ... lever i slaveri med sina barn. Men det himmelska Jerusalem är fritt och det är vår moder... Ni bröder är löftets barn liksom Isak” (Gal. 4:25-26,28).

Ett nytt hjärta och en ny ande

”Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag ska låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem” (Hes. 36:26-27). ”Jag ska ge dem ett hjärta som känner mig” (Jer. 24:7). ”Jag ska lägga min undervisning i deras inre och skriva den i deras hjärtan... Alla ska känna mig från den minste bland dem till den störste” (Jer. 31:33,34).

Kommentar: I och med att människan fallit i synd och därigenom fått en fördärvad natur behöver Gud omskapa henne så att hon får ett nytt hjärta och en ny ande. Den nya människan är född av Gud och vill det Gud vill. Hon har Guds ord i sitt hjärta. Men den gamla människan är inte utrotad utan finns också kvar hos den som är född på nytt och har ett nytt hjärta och en ny ande. Den gamla och den nya människan, som Paulus benämner ”köttet och Anden”, strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill” (Gal. 5:17). Paulus uppmanar de troende att stå emot den gamla människans onda begär. ”Vandra i Anden, så kommer ni inte att göra vad köttet begär” (Gal. 5:16). I Kristi kyrka är alla troende. Alla, från den minste till den störste, känner HERREN och vill följa hans undervisning.

Torr ödemark förvandlas till en lustgård

”Se, jag gör något nytt. Redan nu visar det sig. Märker ni det inte? Jag ska göra en väg i vildmarken och strömmar i öknen” (Jes. 43:19). ”Öknen och ödemarken ska glädja sig, hedmarken fröjda sig och blomstra som en lilja... Han kommer själv och frälser er. Då ska de blindas ögon öppnas och de dövas öron upplåtas. Den lame ska hoppa som en hjort, den stummes tunga ska jubla. Ty vatten ska bryta fram i öknen, strömmar på hedmarken. Den glödande sanden ska bli en sjö, den torra marken vattenrika källor” (Jes. 35:1,4-7). ”Ja, HERREN tröstar Sion, han ser med medlidande på alla dess ruiner. Han gör dess öken lik Eden, dess ödemark lik HERRENS lustgård” (Jes. 51:3).

Kommentar: Före den nya skapelsen, trons upptändande, liknas människan vid en ödemark, en torr öken. Genom synden gick Eden, Herrens lustgård, förlorad. ”HERREN Gud sände bort dem från Edens lustgård” (1 Mos. 3:23). Människan kan inte bana sig en väg tillbaka in i paradiset eller förvandla den torra marken till vattenrika källor. Hennes enda räddning är HERREN. ”Han kommer själv och frälser er.” Han

banar en väg tillbaka till paradiset genom att själv vara vägen. ”Jag är VÄGEN”, säger Jesus som är ”Messias HERREN” (Joh. 14:6, Luk. 2:11).”En banad väg, en vandringsled, ska gå där, och den ska kallas DEN HELIGA VÄGEN. Ingen oren ska färdas på den, men den är till för dem” (Jes. 35:8). Orena kan inte komma in i paradiset, men den som färdas på ”den heliga vägen”, dvs. är i Kristus, räknas för ren. Han tillräknas Kristi rättfärdighet. Han är en ny skapelse och genom Herrens nyskapelse, den nya födelsen, bryter livgivande vatten fram i öknen, strömmar på hedmarken. Jämför Jesu ord till den samaritiska kvinnan: ”Det vatten jag ger ska i honom bli en källa som flödar fram och ger evigt liv” (Joh. 4:14). Den återskapade gemenskapen med Gud liknas vid Edens lustgård, en glädjefyllt gemenskap, blomstrande som en lilja.

Det gamla Jerusalems avfall och svek

Det gamla Jerusalem skulle vittna om friden från Gud och lovprisa hans frälsning. Jerusalem betyder ”Fridens stad”. Men Jerusalem övergav sin rätte man och begick äktenskapsbrott med avgudar. ”Hur har inte den trogna staden blivit en hora!”, utbrister Jesaja. ”Den var full av rätt, rättfärdighet bodde därinne, men nu mördare” (Jes. 1:21). ”O stad, du som utgjuter dina invånares blod, så att din stund måste komma, du som gör avgudar åt dig för att orena dig” (Hes. 22:3). ”Hur sjukt är inte ditt hjärta, säger Herren HERREN, eftersom du gör allt detta, gärningar som bara den fräckaste hora kan göra” (Hes. 16:30). ”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk som vandrar på den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes. 65:2). ”Jag hade planterat dig som en ädel vinstock av helt och hållet äkta slag. Hur har du då kunnat förvandlas för mig till vilda rankor av en främmande vinstock” (Jer. 2:21).

Genom syndafallet kom uppror mot Gud och förgängelse in i världen. Den här världen ska gå under. ”För länge sedan lade du jordens grund, himlarna är dina händers verk. De ska gå under, men du ska bestå. De nöts alla ut som kläder” (Ps. 102:26f). ”Lyft upp era ögon till himlen, och se på jorden därunder. Ty himlen ska försvinna som en rök och jorden nötas ut som en klädnad” (Jes. 51:6). ”Himlens hela härskara förgås, himlarna rullas ihop som en bokrulle” (Jes. 34:4). ”Himmel och jord ska förgås, men mina ord ska aldrig förgås”, säger Jesus (Luk. 21:33).

Det nya Jerusalems kännetecken

Det nya Jerusalem ska aldrig förgås. Det är ingen jordisk skapelse utan Guds eviga boning. ”Gud bor i dess palats, känd som en tillflykt” (Ps. 48:4). Stadens namn är ”HERREN vår rättfärdighet” (Jer. 33:16), samma namn som Sions nyfödda invånare ger åt Messias (Jer. 23:6). Det glada budskapet om Messias som ”HERREN vår rättfärdighet” är Sions livgivande vatten: ”En ström går fram med flöden som ger glädje åt Guds stad, den Högstes heliga boning. Gud bor där inne, den vacklar inte” (Ps. 46:5f). Det nya Jerusalems prydnad och glädje är HERRENS rättfärdighet. Budskapet om denna gåva ger nytt liv, föder på ett övernaturligt sätt barn åt Sion: ”Innan Sion har känt någon födslovända föder hon barnet. Innan kval kommer över henne har hon fött ett gossebarn. Vem har hört något sådant, vem har sett något liknande? Kan ett land komma till liv på en enda dag eller ett folk födas på en enda gång, eftersom Sion föder sina barn redan när födslovändan börjar?” (Jes. 66:7-8).

”Fröjd och glädje ska höras därinne, tacksägelse och lovsångs ljud” (Jes. 51:3). ”Jag ska sätta FRIDEN till din överhet, RÄTTFÄRDIGHETEN till din härskare. Man ska inte mer höra talas om våld i ditt land eller ödeläggelse och förstörelse inom dina gränser, utan du ska kalla dina murar för FRÄLSNING och dina portar för LOVSÅNG. Solen ska inte mer vara ditt ljus om dagen, månen ska inte mer lysa dig med sitt sken. HERREN ska vara ditt eviga ljus, din Gud ska vara din härlighet. Din sol ska inte mer gå ner, din måne inte mer avta, ty HERREN ska vara ditt eviga ljus, och dina sorgedagar ska upphöra. Då ska alla i ditt folk vara rättfärdiga och för evigt besitta landet, som ett skott av min plantering, som ett verk av mina händer, för att förhärliga mig” (Jes. 60:17-21). ”Jag ska göra dina tinnar av rubiner, dina portar av karbunklar och hela din ringmur av ädla stenar. Dina barn ska alla bli HERRENS lärjungar, och deras frid ska vara stor. I rättfärdighet ska du bli befäst” (Jes. 54:12f).

Kommentar: Dessa bibelord talar för sig själva. Det framgår med all önskvärd tydlighet att det nya Jerusalem inte är en jordisk, förgänglig stad. HERREN, inte sol och måne, är stadens eviga ljus. Alla som bor i denna stad är ”HERRENS lärjungar”. De är ”ett verk av mina händer för att förhärliga mig”. De har tillräknats Herrens rättfärdighet och fått andligt liv. De har fötts på nytt av Gud, inte genom egna gärningar. Frid, rättfärdighet, frälsning, tacksägelse, lovsång, glädje, rubiner och ädla stenar kännetecknar denna stad.

Den nya skapelsens barn är ett i tron och frid råder i deras rike

”Jag ska ge dem alla ett och samma hjärta och lära dem en och samma väg så att de alltid fruktar mig... Jag ska sluta ett evigt förbund med dem” (Jer. 32:39,40). ”Jag ska ge dem ett och samma hjärta” (Hes. 11:19). ”De ska alla åkalla HERRENS namn och enigt tjäna honom” (Sef. 3:9). Tack vare Messias, Fridsfursten, råder ”frid utan slut” i hans rike (Jes. 9:6f). Strid och osämja har ingen plats där Messias är Herre. Med ett målande bildspråk skildrar profeterna denna endräkt och frid: ”Vargar ska bo tillsammans med lamm, leoparder ligga bland killingar” (Jes. 11:6). ”Båge och svärd och vad som hör till kriget ska jag bryta sönder och skaffa bort ur landet och låta dem bo i trygghet” (Hos.2:18). ”Innan de ropar ska jag svara, medan de ännu talar ska jag höra. Vargar ska gå i bet med lamm, lejon ska äta halm som oxar, och stoft ska vara ormens föda. Ingenstans på mitt heliga berg ska de göra något ont eller skadligt, säger HERREN” (Jes. 65:24-25).

Kommentar: Jesus Kristus, uppfyllaren av löftena om frid, säger om den frid han skapat genom sitt försoningsverk: ”Min frid ger jag er. *Inte ger jag er en sådan frid som världen ger*” (Joh. 14:27). ”*I världen får ni lida*, men var vid gott mod. Jag har övervunnit världen” (Joh. 16:33). Till det jordiska Jerusalem säger han: ”Tänk om du i dag hade förstått, också du, vad som ger dig verklig frid. Men nu är det dolt för dina ögon” (Luk. 19:42). Paulus uppmanar den nya skapelsens barn: ”Låt Kristi frid regera i era hjärtan” (Kol. 3:15) och ”Var ivriga att bevara Andens enhet genom fridens band” (Ef. 4:3).

Den nya människans glädje är frälsningen och rättfärdigheten från Gud

”Jag gläder mig storligen i HERREN, min själ fröjdar sig i min Gud, ty han har klätt mig i *frälsningens klädnad* och svept in mig i *rättfärdighetens mantel*, lik en brudgum med högtidsbindel på sitt huvud, lik en brud som pryder sig med sina smycken” (Jes. 61:10). ”Med glädje ska ni dra ut, i frid ska ni föras fram. Bergen och höjderna ska brista ut i jubel inför er, alla markens träd ska klappa i händerna” (Jes. 55:12). ”Må strömmarna klappa i händerna och bergen jubla med varandra inför HERREN, ty han kommer för att döma jorden” (Ps. 98:8f).

Kommentar: Att markens träd och strömmarna ska klappa i händerna kan låta märkligt. Men hela skapelsen berörs av att Herren kommer och dömer jorden. Frälsningen genom Herrens Messias är en händelse

av universell betydelse. Hela skapelsen brister ut i jubel och klappar i händerna när HERREN kommer och besestrar fienderna djävulen, synden och döden. Syndens inträde i världen har ju drabbat hela skapelsen med "slaveri under förgängelsen". "Guds barns härliga frihet" betyder slut på slaveriet under förgängelsen (se Rom. 8:20ff).

Herrens frälsning innebär både dom och frälsning, både en hämn-dens och en nådens dag: dom över Guds fiender och befrielse för de fångna. Herrens utsände Messias säger: "Han har sänt mig att förbinda dem som har ett förkrossat hjärta, att ropa ut frihet för de fångna och befrielse för de bundna, till att predika *ett nådens år från HERREN och en hämn-dens dag från vår Gud*, för att trösta alla sörjande, för att låta de sörjande i Sion få huvudprydnad i stället för aska, glädjens olja i stället för sorg, lovprisningens klädnad i stället för en modfälld ande. Och de ska kallas 'rättfärdighetens terebinter', planterade till hans förhärligande" (Jes. 61:1-3).

Sammanfattning

Gamla testamentet använder ofta bilder och liknelser för att i förväg förkunna den verklighet som i och med nya förbundet är den sanna uppfyllelsen av Gamla testamentets löften. Frälsningen och friden genom Messias kastar i förväg sin skugga in i Gamla testamentet. I detta föredrag har Gamla testamentets bilder för den nya skapelsen lyfts fram. Med olika bilder klargörs att den nya skapelsen, den nya födelsen, uteslutande är Herrens verk. Det nyskapande evangeliet om Messias och hans försöningsverk går ut från Jerusalem som en livgivande ström och föder syndare på nytt, skänker dem av nåd evigt liv. De blir iklädda "frälsningens klädnad" och "rättfärdighetens mantel", eller med en annan bild: de blir "rättfärdighetens terebinter, planterade till hans förhärligande".

Bibelns bilder och liknelser missförstås ofta. När Jesus talade med den samaritiska kvinnan om *det levande vatten han ger*, det vatten som i mottagaren blir "en källa som flödar fram och ger evigt liv", förstod hon inte detta bildspråk. Hon tänkte på sådant vatten som hon måste hämta upp ur en brunn (Joh. 4:10-15). När Jesus varnade för "farisernas surdeg", förstod inte hans lärjungar denna bild utan "började tala med varandra om att de inte hade bröd med sig". "Varför säger ni att ni inte har bröd?", sa Jesus. "Begriper och förstår ni ännu ingenting? Har ni ett hjärta som är så hårt? Har ni ögon och ser inte och öron och hör inte?" (Mark. 8:15-18).

Precis som lärjungarna behöver vi ta vara på allt Guds ord för att rätt förstå Bibelns bildspråk och vad som menas med Guds rike. Många tänker bara på en jordisk fred och en jordisk skapelse, när Bibeln med sitt målande bildspråk talar om en andlig verklighet – den nyskapelse, nyfödelse, frid och stad som är ”ovanifrån”. Utan Hjälpens undervisning genom Ordet är vi oförståndiga i andliga ting och begriper ingenting. Vi behöver mycket undervisning. Lukas berättar att Jesus efter sin uppståndelse under fyrtio dagar undervisade sina lärjungar om Guds rike (Apg. 1:3).

I Nya testamentet får vi del av uppfyllelsens klara ljus. Där framträder tydligt den verklighet som skuggbilderna i Gamla testamentet handlar om. Redan före Jesu uppståndelse fick Petrus, Jakob och Johannes se en glimt av den himmelska verkligheten. Men Jesus befallde dem: ”Tala inte om för någon vad ni har sett, förrän Människosonen har uppstått från de döda” (Matt. 17:9). *Först i uppståndelsens ljus blir det helt tydligt vad Gamla testamentets profeter utlovat och avbildat.* ”Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på allt som profeterna har sagt”, sa Jesus till Emmauslärjungarna. Han som enligt Paulus är alla Guds löftens ”Ja och Amen” (2 Kor. 1:20) och ”verkligheten själv” (Kol. 2:17) skingrade Emmauslärjungarnas mörker. ”Han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad som var sagt om honom i alla Skrifterna” (Luk. 24:25-27). Följden av detta bibelstudium på vägen till Emmaus blev: ”Brann inte våra hjärtan när han talade med oss på vägen och öppnade Skrifterna för oss?” (Luk. 24:32). Ett sådant bibelstudium öppnar ögon och gör hjärtan brinnande!

Jesu Bergpredikan III

(forts. från *Biblicum* 2/2011, s. 50-57)

av Egil Edvardsen

Konkreta exempel på den fullkomliga laguppfyllelsen – Matt. 5:21-48

Jesus har slagit fast att fariseernas och de skriftlärdas rättfärdighet inte håller inför Gud. Han går nu vidare och visar med hjälp av konkreta exempel vad han menar med den fullkomliga uppfyllelsen av lagen.

När Jesus säger: ”Ni har hört att det är sagt till fäderna...., men jag säger er...” (vers 21f, se också vers 27f; 31f; 33f; 38f; 43f), är det inte en ny lag han kommer med. I motsats till den katolska kyrkan lärde de lutherska reformatörerna att Kristus inte var en ny laggivare. Den katolska kyrkan lärde att Kristus ville ge oss en ny och högre lag och kom med en ny och bättre uppenbarelse än Gamla testamentet. Men skillnaden är inte mellan Kristus och GT utan mellan Jesu rätta tolkning av lagen och den yttre uppfyllelse av lagen som de judiska skriftlärda krävde. Jesus visar att buden inte bara blir brutna genom yttre handlingar utan också genom våra tankar och ord.

Det femte budet (v. 21-26)

I detta avsnitt refererar Jesus till de tre olika domstolarna som fanns i Israel på den tiden. Den lägsta domstolen avgjorde alla mindre civila tvister, den mellersta behandlade brott och den högsta domstolen var Sanhedrin som bestod av 70 män med översteprästen som högsta ledare. Bara denna domstol kunde avgöra det som gällde krig och dödsstraff. Till exempel var det Sanhedrin som fällde domen när en gudsbespottare dömdes till döden (3 Mos. 24:16). På Jesu tid var emellertid hela det judiska rättssystemet till stor del underställt den romerske guvernören (se Joh. 18:31), även om de judiska ledarna hela tiden försökte upprätthålla sitt eget system.

Jesus tar först upp det femte budet (2 Mos. 20:13), kanske för att

fariseerna och de skriftlärdade menade att de i alla fall hade hållit detta bud. De hade aldrig tagit livet av någon. Den som slog ihjäl en människa skulle enligt det judiska rättssystemet ställas inför den mellersta domstolen.

I vers 22 visar Jesus att det femte budet inte bara handlar om att inte mörda i yttre mening utan också har med våra tankar och ord att göra. Han talar om hatet i hjärtat som kommer till uttryck i hatiska ord och handlingar. Att hata en människa i sitt hjärta är lika galet som att mörda (1 Joh. 3:15). Jesus säger: "Den som är vred på sin broder..., den som säger till sin broder: Ditt dumhuvud..., och den som säger: Din dåre..."

Lägg märke till utvecklingen i vers 22. Först talar Jesus om att bli vred på sin broder, därefter talar han om elaka ord som kommer från ett ont hjärta. "Ditt dumhuvud" är en översättning av det arameiska ordet *raká* som kan härledas från ett ord som betyder "tomhet". En god norsk översättning skulle därför kunna vara: "Din tomskalle!" Nästa ord ("Din dåre"), som i norska översättningar är översatt med "din ogudelige narr" (NO 1978/85) eller "din dåre" (NB 1988), är ännu starkare än *raká*. Det uttrycker ett starkt förakt. Medan *raká* tar sikte på det intellektuella, har "dåre" också med det etiska eller med personens gudsförhållande att göra (se t.ex. Psalm 14:1: "Dåren säger i sitt hjärta: Det finns ingen Gud").

I vers 23-24 kommer Jesus in på något som är en konsekvens av det han talat om i de föregående verserna, nämligen den hållning vi intar mot vår nästa. Till och med en så helig handling som att bära fram en gåva till Herren bör vänta om vi inte har en försonlig hållning mot vår nästa. Om vi har handlat felaktigt mot varandra, ska vi först försona oss med varann innan vi träder fram inför Gud i bön och tillbedjan. Ouppgjord synd är ett hinder för all sann tillbedjan. Ingången till Guds tron är stängd för den människa som har ett oförsonligt och obotfärdigt hjärta (se Jes. 1:11-17).

Jesu ord i vers 23-24 blir då och då brukade som en förmaning till troende som ligger i strid med varandra att de ska försona sig med varann innan de firar nattvard tillsammans. Dessa verser talar inte just om nattvarden. Herrens heliga nattvard har ingenting med vårt offer att göra, så som den katolska kyrkan lär. I nattvarden är det inte vi som bär fram offer till Kristus utan han som ger oss sin egen kropp och sitt eget blod under bröd och vin, dvs. det offer han själv gav för oss. Likväl kan Jesu förmaning: "Gå först och försona dig med din broder", riktas mot

alla som ligger i oförsonlig strid med någon. Jesus kräver ett försonligt sinnelag av oss (se Jak. 3:13-18).

Att Jesus ber lärjungarna om att de ska låta gåvan ligga tills de har försonat sig med varann visar att morallagen har företrädare framför ceremoniallagen. Det var viktigare att försona sig med sin nästa än att bära fram gåvor som lagen föreskrev.

I vers 25-26 förklarar Jesus varför det är så viktigt att vi försonar oss med vår nästa medan vi ännu är ”med honom på vägen”. Vi vet inte hur länge vi får leva, varken vi själva eller vår nästa. Och när vi står inför Guds domstol är det för sent. Den som går in i evigheten med ett oförsonligt hjärta blir kastad ”i fångelse”, ett uttryck som Jesus brukar här för att beskriva helvetet.

Det är inte alltid nog att en förbrytare måste sona en viss tid i fängelse. Han måste dessutom betala ersättning till den eller dem som han har förbrutit sig emot. När Jesus säger att den som blir kastad i helvetet inte slipper ut därifrån förrän han har betalat till sista öret, betyder det inte att det är möjligt att slippa ut från helvetet. Den som har ett oförsonligt hjärta går in i evigheten utan Guds förlåtelse. Och den som saknar Guds förlåtelse har ingen möjlighet att klara av sin stora skuld till Gud. Att de otroendes lott i helvetet är ett evigt straff är en lära som går igenom hela Bibeln (Dan. 12:2; Matt. 25:46). Det finns bara en möjlighet att bli fri från sin stora skuld till Gud och det är att ta sin tillflykt till Honom som har betalat all vår skuld genom sitt lidande och sin död på korset.

Jesus förkunnar här lagen i all sin stränghet. Inför lagen står alla människor dömda inför Gud. Alla, ”både judar och greker” (Rom. 3:9), blir fördömda av lagen. Orsaken är vårt onda hjärta. Om människorna sådana de är av naturen säger Skriften: ”En öppen grav är deras strupe. Sina tungor använder de till svek. Huggormsgift är bakom deras läppar. Deras mun är full av förbannelse och bitterhet” (Rom. 3:13-14). På grund av detta faktum är därför lagen ingen möjlig väg för oss till Gud, och fariseernas och de skriftlärdas yttre laguppfyllelse håller inte måttet.

Det sjätte budet (v. 27-32)

Jesus fortsätter med att visa hur fariseerna och de skriftlärdas tolkar fel. I dessa verser tar han upp deras hållning till det sjätte budet (2 Mos. 20:14). De religiösa ledarna bland judarna fördömde helt riktigt hor, dvs. själva den syndiga handlingen. Men Jesus betonar att det inte bara är själva handlingen som är syndig. Synden kommer från hjärtat som

har syndiga lustar. Själva önskan och begäret att ha sexuellt umgänge med en annan än den som är ens äkta hälft är också brott mot Guds bud.

Det är riktigt, som en del har hävdad, att Jesus här först och främst talar om en som är gift och har begär till en annan än den han/hon är gift med, dvs. det som vi vanligtvis kallar för ”äktenskapsbrott” (*moicheía*) (se Joh. 8:3; Rom. 2:22). Men eftersom också det dolda begäret i hjärtat är ett brott mot det sjätte budet, måste dessa ord också gälla all syndig lust, också hos den som inte är gift och har begär efter att begå en syndig handling med en annan, dvs. det vi brukar kalla för ”hor” (grekiska *porneía*) (se 1 Kor. 6:18; 10:8). Matteus 15:19 nämner både ”äktenskapsbrott” (*moicheía*) och ”hor” (*porneía*) som synd. (Lägg märke till att den äldre norska översättningen 1930 och Norsk Bibel 1988 översätter också *moicheía* med ”hor”. Den norska översättningen 1978/85 är konsekvent och översätter *moicheía* med ”äktenskapsbrott” och *porneía* med ”hor”. Svenska Folkbibeln 1998 översätter *moicheía* med ”äktenskapsbrott” och *porneía* med ”otukt”.)

Jesus säger att ”var och en som med begär ser på en kvinna har redan begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta”. Synden är därmed egentligen redan skedd. Jesus talar givetvis inte om att se på en kvinna i allmänhet, utan han talar om den syndiga blicken som önskar få begäret uppfyllt att bedriva hor med henne.

I vers 29-30 beskriver Jesus med starka ord hur allvarligt det syndiga begäret är. Han säger att konsekvensen av synden är en evig förtappelse i helvetet. Det är bättre att ha en lemlästad kropp och bli frälst än att ha en hel kropp och hamna i helvetet.

Det högra ögat och den högra handen är symboler för det som är dyrbarast för oss. Vi ska vara villiga att uppge allting – också det som är smärtsamt för oss att göra oss av med – för att undgå att falla i synd och gå evigt förlorad.

Luther säger: ”Det är inte möjligt att hindra djävulen från att kasta onda tankar och lustar in i hjärtat. Men akta dig så att inte dessa pilar blir kvar där inne och slår sig ner där. Kasta ut dem och följ rådet till en av fäderna som har sagt: Jag kan inte hindra en fågel från att flyga över mitt huvud, men jag kan hindra den att bygga bo i håret eller bita mig i näsan. Otuktiga tankar och fantasier bör kvävas så snart de dyker upp. De får inte tillåtas stiga in i hjärtat när de står och bankar på dörren.”

Gud har instiftat äktenskapet (1 Mos. 2:24) och det är han som för-

enar en man och en kvinna i äktenskapet. Bara Gud har rätt att bryta denna förening (Matt. 19:6). Detta gör han när han låter en av parterna sluta sitt jordeliv. All annan upplösning av denna förening är synd.

I vers 31 kommer Jesus in på en liberal praxis som hade utvecklats sig bland judarna och särskilt inom en av de rabbiniska skolorna. Den bestod i att om en man ville skilja sig från sin hustru, var det viktigt att han följde en riktig procedur och gav henne ett skilsmässobrev. Ett sådant var ett officiellt dokument där det stod att äktenskapet var upplöst. Det var nog om mannen hade ett eller annat emot sin hustru. Rabbi Akiba gick så långt att han gav mannen rätt att skilja sig varje gång han fann en kvinna som var vackrare än hans egen hustru. Det som var viktigt var att han följde de rätta reglerna för skilsmässa. Men en sådan ytlig och slapp praxis ledde till att de gudomliga syftena med äktenskapet hade upplösts.

I 5 Mos. 24:1ff läser vi att om vissa förutsättningar var förhållanden, var det lovligt för en av parterna att skilja sig. Detta hade inte sin orsak i att Gud hade ändrat sina eviga syften med äktenskapet utan att människorna efter syndafallet hade fått "hårda hjärtan" (Matt. 19:8). Även om äktenskapet hade instiftats före syndafallet, betyder inte detta att Gud har ändrat sin instiftelse och inte längre kräver att äktenskapet ska vara upplösligt.

På grund av människornas hårda hjärtan tillåter Gud att den oskyldiga parten kan skilja sig, om den andra parten har varit otrogen eller har begått hor (vers 32; se också Matt. 19:9). Men detta har sin orsak i att den andra redan brutit äktenskapet genom sin syndiga handling.

Den norska översättningen 1930 och 1988 är olycklig när det gäller översättningen av vers 32. Enligt dessa översättningar kan det verka som om också den oskyldiga parten i en skilsmässa är en äktenskapsbrytare. De översätter: "Var och en som skiljer sig från sin hustru av någon annan orsak än hor, *blir orsak till att hon bedriver hor.*" På grekiska står det här en passivform (*moicheuthénai*) som innebär *att äktenskapsbrottet är något hon blivit offer för* utan att själv vara skuld till det. NO 1930 och NB 1988 har översatt verbet aktivt: "bedriver hor". Vers 32 kan översättas så här under beaktande av grundtextens passivformer: "Var och en som skiljer sig från sin hustru av något annat skäl än hor, han gör att hon blir betraktad som äktenskapsbryterska, och den som gifter sig med den frånskilda (förskjutna) betraktas som äktenskapsbrytare."

Den oskyldiga parten i en skilsmässa, dvs. den som inte har brutit

äktenskapet genom otrohet eller på annat sätt illvilligt brutit sönder äktenskapet, drabbas inte av Jesu ord i vers 32. Jesus uttalar inte någon dom över oskyldiga. Han påminner oss emellertid att äktenskapsbrott alltid är en allvarlig sak för båda parter. Det ödelägger något som Gud ursprungligen hade menat skulle vara gott och till välsignelse för båda.

Ed och sanning (v. 33-37)

Att avlägga en ed är en allvarlig sak. En person som avlägger en ed tar Gud till vittne på att han talar sanning eller att han vill hålla sitt löfte. Det betyder att han också ställer sig under Guds dom om han inte talar sanning.

Inte heller fariseerna och de skriftlärda ville bryta Guds bud. Men för att undgå det gudomliga kravet på att tala sanning hade de skapat andra former för edsavläggelse där Guds namn inte blev nämnt. Man svor vid andra ting, t.ex. vid himlen, jorden, Jerusalem (vers 34-35) eller t.o.m. vid sitt eget huvud (vers 36). Bara en ed som avlades i Guds namn betraktades som fullkomligt giltig. De andra formerna för eder betraktades inte som bindande. Det var inte lika stränga krav när det gällde att tala sanning om man svor vid något annat än Guds namn. Så småningom blev det faktiskt så att om man svor vid himlen, jorden, solen etc. blev det inte betraktat som en riktig ed över huvud taget. Man lovade saker genom att svära vid himlen, jorden, solen etc., men löftet var inte värt någonting och det var helt oproblematiskt att bryta det. Att avlägga en ed hade därmed förlorat sitt allvar genom ett lättsinnigt språkbruk.

Jesus visar oss att Gud är vittne till allt vad vi säger och gör oberoende av vilken form av edsavläggelse vi brukar eller om vi inte brukar en ed över huvud taget. Det var därför fullständig dårskap när fariseerna och de skriftlärda sa: "Om någon svär vid templet betyder det ingenting. Men om någon svär vid guldets i templet, då är han bunden vid sin ed" (Matt. 23:16). Hela detta system av olika former för edsavläggelse var en kränkning av Gud. Det hade blivit ett sätt att undvika att säga hela sanningen. Det hade blivit tvärtemot det som är Guds vilja. Han vill att vi alltid ska tala sanning.

Vedergällning (v. 38-42)

Den gammaltestamentliga lagen krävde "öga för öga och tand för tand" (2 Mos. 21:23-25; 3 Mos. 24:19-22; 5 Mos. 19:21). Det betyder att

brottslingen skulle straffas på samma sätt som han själv hade förbrutit sig mot sin nästa. Det är i överensstämmelse med vanlig rättsuppfattning att en orätt som begåtts mot en annan ska straffas. Inga rättsstater låter en brottsling gå fri. I vår tid är det många som betraktar ”öga för öga” som ett uttryck för ett brutalt och orättfärdigt system. Men ”öga för öga”-principen är egentligen bara ett annat uttryck för att en brottsling ska få sitt straff. Principen betyder också att straffet aldrig ska vara större än brottet. Det finns för övrigt ingenting som tyder på att denna princip någon gång blev praktiserad bokstavligt i Israel.

Jesus argumenterar här inte mot samhällets lagar utan mot det hämndgiriga hjärtat som önskar ta hämnd på sin nästa. Fariseerna och de skriftlärdade menade att de här orden i lagen gav dem rätt att utkräva personlig hämnd. De kunde på egen hand hämnas den orätt som begåtts mot dem.

I vers 39-41 förklarar Jesus med hjälp av konkreta exempel hur vi ska reagera mot dem som gjort oss orätt. Ett slag i ansiktet är ett uttryck för förakt. Det mest verkningfulla svaret på förakt är att helt enkelt tåla det. Det kan i sin tur göra att den som slår skäms, eller t.o.m. leda till hans omvändelse (Rom. 12:20, jfr Ordspr. 25:21; ”samla glödande kol på hans huvud” anspelar möjligen på ett gammalt egyptiskt försoningsritual där en förbrytare som ett uttryck för att han ångrat det han gjort skulle bära ett kärl med glödande kol på huvudet).

Vers 41 hänvisar till den praxis som existerade på Jesu tid under romersk ockupation och som bestod i att en romersk soldat hade rätt att kräva av vilken jude som helst att han skulle hjälpa honom bära hans baggage en mil (jfr Simon från Cyrene som blev tvungen att bära Jesu kors, Matt. 27:32). Om detta krävs av dig, säger Jesus, gå två mil.

Det är viktigt att skilja mellan orätt som begås mot oss personligen och orätt som begås mot vår nästa. Jag kan tåla en orätt som begås mot mig, för jag vet det är i alla fall Herren som är den högste domaren och ska döma alla på den yttersta dagen (1 Petr. 3:12-14; Rom. 12:19). Men jag ska inte tåla att andra begår orätt mot min nästa.

Vill Jesus att vi aldrig ska ta till motåtgärder när någon begår en orätt mot oss? När Jesus blev förd inför översteprästen svarade han på översteprästens fråga (Joh. 18:19-21). Men när han blev slagen av översteprästens vakter och anklagad för att ha kränkt översteprästen, slog han inte tillbaka men försvarade sina ord och bad dem som anklagade honom att bevisa det orätta i det han sagt (Joh. 18:22-23). Se också Apg. 16:37;

25:10; 1 Petr. 3:15! Luther säger: ”Vi ska skilja klart mellan handen och munnen. Munnen ska aldrig gå med på det som är felaktigt; men handen ska hålla sig lugn och inte hämnas.”

Kristus är vårt exempel när det gäller att inte vedergälla ont med ont (se 1 Petr. 2:21-23). Samtidigt är han vår Frälsare från alla våra synder, också vår syndiga hämndlystnad och brist på kärlek (1 Joh. 2:2).

Kärlek till fienderna (v. 43-48)

Här kommer Jesus till själva klimax när det gäller beskrivningen av den rättfärdighet som går långt utöver de skriftlärdas och fariseernas (5:20). Han har i verserna 21-42 med konkreta exempel visat hur denna rättfärdighet ska praktiseras. I vers 43ff visar han att det verkligen är en fullkomlig laguppfyllelse som Gud kräver. Han kräver fullkomlig kärlek.

När de judiska lärarna sa: ”Du ska älska din nästa och hata din ovän”, sa de bara halva sanningen. Men en halv sanning är inte någon sanning alls.

Om igen ser vi hur fariseerna och de skriftlärdas anpassade lagen så att den blev möjlig att hålla. Det är ju inte så svårt att älska sina vänner. Men vår kärlek ska sträcka sig mycket längre än bara till dem vi tycker om. Den ska sträcka sig ända till våra fiender.

När Jesus säger: ”Men jag säger er...”, ger han inte människorna ett nytt och högre bud utan för dem tillbaka till det ursprungliga budet och ger det den rätta, gudomliga tolkningen. Och den rätta tolkningen var alltså: ”Du ska älska till och med dina fiender.” Se 2 Mos. 23:4-5; Ordspr. 25:21-22; jfr Rom. 12:20.

När Jesus talar om att vi ska älska våra personliga fiender brukar han ett grekiskt ord (*agapáo*) som betyder mycket mer än bara att tycka om en annan människa. Det är det ord Skriften använder när den ska beskriva den kärlek som Gud har till den fallna människan och som driver honom till att sända sin enfödde Son till världen för att frälsa alla syndare (t.ex. Joh. 3:16). Denna skillnad i Skriften mellan ”att älska” och ”att tycka om” är av stor praktisk betydelse för oss. Gud väntar sig inte att vi ska tycka om alla människor, till exempel sådana som öppet och fräckt föraktar vår tro och bespottar Gud. Han väntar sig inte att vi ska tycka om alla oberoende av hur de uppför sig. Men vi ska *älska* dem. Varför? För att vi känner och själva erfarit den fullkomliga och oförtjänta kärlek som Gud har till alla människor. Vi vet om vår egen hopplösa situation utan Guds kärlek i Kristus. Och vi vet att Jesus dog för alla människor,

också för våra fiender. När Gud har älskat oss så högt, oss som också var hans fiender, vill också vi älska våra fiender (se 2 Kor. 5:14). Detta är inte en kärlek som består i att vi godtar deras syndiga liv utan i att vi försöker nå dem med Guds ord i lag och evangelium, så att de kan komma till tro och bli frälsta.

Kärleken till våra fiender ska komma till uttryck i att vi ber för dem som förföljer oss, välsignar dem som förbannar oss och gör gott mot dem som hatar oss. Det är inte lätt att älska någon som förföljer oss. Jesus ber oss därför att be för dem. Gud vet om alla våra svårigheter. Han vet också om att vi blir förföljda. När vi ber för dem som förföljer oss, lägger vi alla våra bekymmer och sorger i Guds allsmåttiga händer. Och vi ber om att Gud i sin nåd ska föra dem som förföljer oss till tro på Jesus.

Sedan visar Jesus hur Gud älskar sina fiender. ”Han låter sin sol gå upp över onda och goda och låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga” (vers 45).

”De som gör orätt” är de som har förkastat den enda rättfärdighet som håller inför Gud, nämligen den som Kristus har vunnit genom sitt liv och sitt lidande och sin död. Utan denna rättfärdighet är allt det som en människa gör ”orätt”, dvs. det är inte gott nog inför Gud (jfr Hebr. 11:6).

Likväl låter vår Far i himlen också de orättfärdiga få del av samma jordiska välsignelser som de troende. Han låter också dem få mat, kläder, hus och hem etc.

I vers 46-47 spinner Jesus vidare på det han sa i vers 44 och visar att en kärlek som bara sträcker sig till ens egna vänner inte är nog i Guds ögon. Det är inte för intet som han nämner publikaner och hedningar. Publikanerna blev inte precis betraktade som särskilt goda exempel på broderskärlek. De var ofta judar som samarbetade med de romerska ockupanterna och hade ord om sig att ta mer i skatt än de skulle. Det stoppade de sedan i sin egen ficka. Men också sådana människor utförde tjänster åt andra. Och även hedningarna hälsade vänligt på sina egna. Jesus avslöjar därmed fariseerna och de skriftlärdade och visar att de inte hade någon högre moralisk standard än publikanerna och hedningarna.

”Var alltså fullkomliga, såsom er Fader i himlen är fullkomlig”, säger Jesus till sist (vers 48). Han kräver en fullkomlig, felfri, ostrafflig vandel (se Psalm 15:2; 119:1). Det grekiska adjektivet som används här är *téleios*. Detta ord beskriver en person som har nått ett mål (grek. *télos*),

dvs. en fullkomlighetsgrad eller mogenhetsnivå. Den fullkomlighetsgrad som Jesus förväntar sig av oss är att vi ska ha en kärlek som är lik Guds kärlek, dvs. en kärlek som sträcker sig till alla människor och som är villig att förlåta precis allt. Gud förlåter allt. Gud förlåter alla. Guds kärlek är fullkomlig. Hans fullkomliga kärlek ska vara måttstocken för alla människors liv. Detta är lagens oavvisliga krav på oss.

I vers 20 sa Jesus: ”Om er rättfärdighet inte går långt utöver de skriftlärds och fariseernas, ska ni inte komma in i himmelriket.” Den enda rättfärdighet som går långt utöver de skriftlärds och fariseernas är den fullkomliga rättfärdighet som kommer från Gud och ges oss genom tron på Jesus Kristus. Kristus är den ende som har uppfyllt all rättfärdighet. Han är den ende som har uppfyllt lagens krav på fullkomlighet (vers 48). Paulus skriver: ”Men nu har utan lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad... en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus Jesus har friköpt dem” (Rom. 3:21-24).

Profeten Jesajas bok – del 8 i en artikelserie

(forts. från *Biblicum* 2/11, s. 72-78)

Kapitel 27:2-5, Herrens sanna vingård

Genom hela Bibeln går som en röd tråd skillnaden mellan två grupper: de troende som lyssnar till Herren och lyder hans ord och de som gör uppror mot Herren och föraktar hans oförtjänta frälsning. De sistnämnda räknas till Guds fiender och står under Guds dom. Därför är det en skillnad mellan Israel och det sanna Israel, mellan Jerusalem och det sanna Jerusalem, mellan Herrens vingård och hans sanna vingård. I Jesaja 5:1-7 kallas Israels hus och Juda folk för "HERREN Sebaots vingård", "hans älsklingsplantering". Herren väntade att den skulle bära äkta druvor. Men fastän Herren grävt och rensat och planterat ädla vinstockar, bar den vilddruvor (5:2). Större delen av Israels folk avföll från Herren och drabbades av den vredesdom som vilar över Guds fiender. Det hände som Mose hade varnat för: "Av er ska det bli kvar ett fåtal, ni som tidigare var talrika som stjärnorna på himlen. Detta därför att du inte lyssnade till HERRENS, din Guds, röst" (5 Mos. 28:62).

Här i kapitel 27:2-5 talar Herren genom sin profet om sin sanna vingård, de som lyssnar till Herrens röst. Mitt ibland de otroende som dragit Guds dom över sig finns "*den underbara vingården*" (27:2), en troende kvarleva (jämför Jesaja 10:22). Om vingården i kap. 5 heter det: "Jag ska ödelägga den" (5:6). Om den sanna vingården heter det: "*Jag, HERREN, sköter om den, ständigt vattnar jag den. Både dag och natt vaktar jag den, så att ingen ska skada den*" (27:3). De troende behövde dessa trosstärkande ord när de angreps och förföljdes av de otroende, av Guds fiender.

De svårigheter som Israels och Judas avfall medförde drabbade hela folket, också den troende resten. Det kunde därför se ut som om Herren glömt bort de troende, att hans vrede också gällde dem. Så var inte

fallet: *"Jag hyser ingen vrede"* (vers 4). De prövningar som Herrens trogna måste utstå är tuktan från en kärleksfull far, inte straff. De troende är inte "törne och tistel". *"Hade jag törne och tistel att strida emot, skulle jag gå lös på dem och bränna upp alltsammans"* (vers 4). Guds fiender liknas vid törne och tistel som fördärvar Guds vingård.

Herren vill ingen syndares död. Han vill att också fienderna ska vända om till honom som deras enda räddning, deras tillflykt. De kommer att drabbas av hans vredes eld, säger Herren, *"såvida man inte tar sin tillflykt till mig, sluter fred med mig, ja, sluter fred med mig"* (vers 5). Straffdomar kan visserligen inte skapa tro, men om de otroende ser vilken olycka deras uppror mot Gud leder till, kan erbjudandet om en oförtjänt fred med Gud omvända den upproriske. Att Guds längtan efter de otroendes omvändelse är stor understryks av att orden "må man sluta fred med mig" sägs två gånger.

Kapitel 27:6-11, Både blomstring och lidande i kommande dagar

Jesaja blickar här framåt in i den nytestamentliga tiden, *"i kommande dagar"* (vers 6). Han ser hur Guds troende folk ska *"grönska och blomstra"*. Orden *"fylla hela världen med frukt"* betyder att de troendes lovprisande av Herrens godhet och frälsning kommer att bära frukt *i hela världen*. Människor från hednafolken kommer att inbärgas i Guds rike i enlighet med löftet till Abraham: "I dig ska *alla släkter på jorden* bli välsignade" (1 Mos. 12:3). Jämför Jesu ord: "Detta evangelium om riket ska predikas *i hela världen* till ett vittnesbörd *för alla folk*, och sedan ska slutet komma" (Matt. 24:14).

Jesaja har redan tidigare profeterat om hedningars upptagande som Guds folk tillsammans med kvarlevan från Israel och Juda. Se t.ex. Jes. 11:10,12: "Det ska ske på den dagen att hednafolken ska söka Isais rot, där han står som ett baner för folken... Han ska resa ett baner för hednafolken och samla de fördrivna av Israel och de kringspriidda av Juda från jordens fyra hörn." Se också Jes. 19:22ff: "Så ska HERREN slå Egypten – slå, men också hela. När de omvänder sig till HERREN, ska han bönhöra dem och hela dem... Egyptierna ska tjäna HERREN tillsammans med assyrierna. På den dagen ska Israel vara den tredje vid sidan av Egypten och Assyrien, en välsignelse mitt på jorden."

Men trons folk ska inte bara blomstra utan också få utstå prövningar och lidande. På Jesajas tid erövrade assyrierna Israel (Nordriket) och ödelades dess huvudstad Samaria 722 f.Kr.. Något senare invaderades

också Juda (Sydriken). Jerusalems belägrades 701 f.Kr. och tycktes gå mot sin undergång (se kap. 36-37). Men betyder detta att Herren inte gör någon skillnad mellan troende och otroende? *"Har han slagit Israel så som han slog dem som slog hans folk? Eller har han dräpt Israel så som dess dråpare blev dräpta?"* (vers 7). Nej, Herren handlar annorlunda med sitt folk. *"Noggrant utmätt (det hebreiska ordet är svåröversatt) gick du till rätta med dem när de sändes bort. Han fördrev dem med sin starka vind på östanstormens dag"* (vers 8). "Noggrant utmätt" betyder att Herren sätter en gräns för den prövning som hans folk måste drabbas av på grund av synden. Han vill att syndaren genom syndens eländiga följder ska inse sin skuld och ta emot den räddning som han i sin stora kärlek erbjuder. Om de troendes prövningar skriver Paulus: "Gud är trofast, han ska inte tillåta att ni prövas över er förmåga, utan när prövningen kommer ska han också bereda en utväg, så att ni kan härda ut" (1 Kor. 10:13).

Israels historia är en avfallets historia. Gång på gång avfaller man till avgudadyrkan och drabbas av hemsökelse. "Israel gjorde det som var ont i HERRENS ögon. De glömde Herren, sin Gud, och tjänade baalerna och asherorna" (Dom. 3:7). Gång på gång erbjöd Herren nåd och förlåtelse och grep in till deras räddning. Dagligen vittnade synd- och skuldoffren om att *"Jakobs missgärning måste försonas"* (vers 9). Herren vill rena sitt folk från dess synder och falska gudstjänst. Och en dag ska *"hela frukten* (hebr. *kol-peri*) (SFB: "följden") *av att deras synder tas bort"* bli uppenbar, nämligen när all avgudadyrkan utrotas: *"Alla altarstenar ska han krossa, som när kalksten smulas sönder. Asherapälarna och rökelse-altarna ska inte bestå"* (vers 9).

Avgudadyrkans följder (vers 10-11)

Är det sant att avgudadyrkan leder till undergång? Vittnar inte staden Samarias och andra ogudaktiga städers blomstring om motsatsen? Samaria tronade "på bergskränet ovanför de vinberusades bördiga dal" (28:1), nästan ointaglig som en stark fästning. "De följde förgängliga avgudar och uppfylldes av det förgängliga liksom folken omkring dem... De gjorde också asheror åt sig och tillbad himlens hela härskara och tjänade Baal. De lät sina söner och döttrar gå genom eld och bedrev spådom och trolldom. De sålde sig till att göra det som var ont i HERRENS ögon och uppväckte därmed hans vrede" (2 Kung 17:15-17). Avgudadyrkan medförde Guds vrede och undergången kom allt närmare. Efter tre års belägring kunde den assyriska armén invadera staden och totalt öde-

lägga den år 722 f.Kr. Jesaja konstaterar: *”Den befästa staden är öde, en folktom plats, övergiven som en öken. Kalvar betar där och lägger sig där, de biter av dess kvistar”* (vers 10).

Den tidigare så blomstrande staden kunde nu bara erbjuda torra grenar som kvinnor hämtade för att göra upp eld (vers 11). Avfallet från hela världens Skapare hade lett till förhärdelse. Ingen räddning återstod. Genom att avvisa den ende sanne Guden och bara lita på sina egna tankar och sin egen makt hade de blivit *”ett folk utan förstånd”* (vers 11).

Kapitel 27:12-13, Löftesord till den hemsökta kvarlevan

Den storslagna skildringen i kap. 24-27 av Herrens dom och frälsning avslutas med två löftesord till den hemsökta kvarlevan. På frälsningens och domens dag ska Herren *”slå kornen ut ur axen”* (hebr. *jichbót*) (vers 12), dvs. med skördeslagan skilja kornen från agnarna. Herren ska samla in *”en och en”* av Israels sanna barn *”från Eufratfloden till Egyptens bäck”*, men inte bara den kvarleva som finns innanför det gamla Israels gränser. På domedagen, då *”man ska blåsa i ett stort horn”* (vers 13), ska Herrens kvarleva som drabbats av denna världens världsmakter (på Jesajas tid Egypten och Assyrien) inbärgas. *”De som höll på att gå under (hebr. ha’obadim) i Assurs land och de utstötta i Egyptens land ska komma och tillbe HERREN på det heliga berget i Jerusalem”* (vers 13). Jämför Jesu ord: *”Med starkt basunljud ska han (Människosonen) sända ut sina änglar, och de ska samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himlens ena ända till den andra”* (Matt. 24:31).

Slutord om kapitel 24-27

Kap. 24-27 utgör en viktig avslutning på domsutsagorna mot Guds fiender (kap. 13-23). Det kommer en räkenskapsdag, den stora domedagen. Då ska Guds fiender både inom och utanför det gammaltestamentliga gudsfolket få sin slutgiltiga dom. På den dagen framträder tydligt den stora skillnaden mellan Herrens vingård och hans sanna vingård, det jordiska Jerusalem och det himmelska Jerusalem, det avfälliga Israel som går under och det sanna Israel som ska grönska och blomstra. Gud förkunnar genom sin profet både lag och evangelium, både dom och frälsning: dom över dem som framhärdar i otro och synd, nåd och frälsning som ett erbjudande åt alla syndare att ta emot som en oförtjänt gåva.

Kontrasten mellan troende och otroende går som en röd tråd genom dessa kapitel. Ena stunden står den ena gruppen i fokus, nästa stund

den andra. Jesaja kan lätt bli missförstådd om vi inte är beredda på hans snabba växlingar mellan dom och frälsning, mellan otroende och troende. De troende lever i en värld där synd, lidande och förföljelse ständigt gör sig påminda. De troende utsätts för många prövningar både från det egna folket och från främmande makter. Först på världshistoriens sista dag blir det en definitiv skilsmässa mellan Guds troende barn och hans fiender, en definitiv befrielse från allt ont.

Den slutliga frälsningens dag och domens dag är en och samma dag. Då ska Herren samla sin troende kvarleva till sig för en himmelsk festmåltid, slutgiltigt torka bort alla tårar från deras ansikten och för alltid göra döden om intet. Jämför Jesu ord i Matteus 25:31-32: När Människosonen kommer i sin härlighet ska han skilja troende och otroende från varandra som en herde skiljer fåren från getterna.

SE

JOHN A. BRAUN

NÄRMARE JESUS

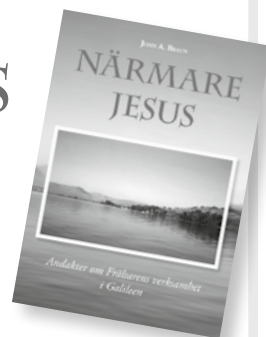
Andakter om Frälsarens verksamhet i Galileen

Nu endast 100 kronor + porto!

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Frågor och svar

Vad är religion?

Fråga: En kristen sa till mig att kristendom inte är en religion. Det låter konstigt. Vad kan han ha menat?

Svar: Ordet religion kommer från det latinska ordet *religio* som kan översättas med ”heligt band”, även ”helig förpliktelse”. Det är härlett från verbet *religare* ”binda ihop” (något som gått isär), ”återförena”. Religionerna handlar om hur människan ska övervinna obalansen, ofriden, hur hon ska binda ihop det som gått isär, vad människan ska göra för att komma i samklang med en osynlig verklighet (gud, gudar, andar, kosmiska energier, sitt inre). En motsvarighet till ordet *religio* är det fornindiska ordet *yoga* som betyder ”band, förening”.

Det band eller den förening som alla religioner ägnar sig åt kan uttryckas så här: Det gäller att hitta det gudomliga inom sig själv eller i naturen (panteism), genom egna gärningar förena sig med det djupaste i tillvaron (mystik), utveckla sitt inre eller ta vara på kosmiska energier (new age), förena *atman* (sin ande) med *brahman* (världsanden) (hinduismen), komma i harmoni med de osynliga krafterna i tillvaron, rätt balansera yin och yang (taoism), rätt meditera för att uppnå harmoni (yoga), tänka rätt, meditera rätt, koncentrera sig rätt och till sist nå fram till rätt insikt (buddhismen), komma närmare eller försöka bli accepterad av gud genom riter, offer, laggärningar, heliga förpliktelser, heligt krig mot det onda (judendom, olika avarter av kristendom, islam).

Enligt Bibeln är Kristus ”vägen, sanningen och livet”, det sanna bandet till och föreningen med Skaparen, det sanna livet. Alla människor är syndare och ingen människa kan binda ihop det som gått isär. Ingen människa kan genom egna gärningar ta bort synden som skiljer oss från Gud, återskapa gemenskapen med Gud, klättra upp till honom. Enda räddningen är att Gud stiger ner till oss och blir människa, sann Gud

och syndfri människa i en person och ställföreträdande för alla människor fullkomligt fullgör allt som krävs för vår frälsning, för frid med Gud, för evigt liv i gemenskap med honom.

Kristendomen handlar inte om hur *människan* genom olika åtgärder ska återföreina det som gått isär, skapa en väg till Gud. Det kan hon inte. *Jesus* är enda vägen till Gud, till evig frid och evig salighet. Kristendomen handlar om honom, vem han är och den frälsning han vunnit åt människorna och erbjuder varje syndare att ta emot som en fri och oförtjänt gåva. Endast avvisandet av denna gåva (=ottron) medför evig fördömmelse. Om Jesus Kristus sa Petrus till medlemmarna i Stora rådet: ”Hos ingen annan finns frälsningen” (Apg. 4:12).

Därför kan man säga att kristendomen inte är någon religion, dvs. en livsåskådning med anvisningar om hur människan ska skapa ”ett heligt band” (*religio*), en gemenskap med Gud. *Jesus är Vägen, vår gemenskap med Gud, vårt eviga liv.* ”Jag är VÄGEN... Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh. 14:6). Därför kallas Kristus och kristendomen för ”Vägen”. Några exempel: Otroende i Efesus ”talade illa om Vägen” (Apg. 19:9). ”Vid den tiden uppstod det stor oro med anledning av Vägen” (Apg. 19:23). ”Jag förföljde den Vägen ända till döds” (Apg. 22:4). ”Enligt Vägen som de kallar för en sekt tjänar jag mina fäders Gud på det sättet att jag tror på allt som är skrivet i Lagen och hos Profeterna” (Apg. 24:14), ”Felix, som mycket väl kände till Vägen, uppsköt nu rätttegången” (Apg. 24:22). Profeten Jesaja profeterade om Messias som Vägen redan 700 år före Jesu födelse: ”En banad väg, en vandringsled, ska gå där. Den ska kallas DEN HELIGA VÄGEN. Ingen oren ska färdas på den, men den är till för dem”. Vi orena syndare förklaras ”rena” genom Vägen, Jesus Kristus och hans frälsningsverk. ”De som går den vägen ska inte gå vilse även om de är dårar” (Jes. 35:8).

Vad innebär det att vara ”kristen fundamentalist”?

Fråga: Hur kan en massmördare kalla sig för ”kristen fundamentalist”? Jag tänker på Anders Behring Breivik som mördade över 70 personer i Norge den 22/7 2011. Vad menas med begreppet ”kristen fundamentalist”?

Svar: För en kristen är Kristus fundamentet och apostlarnas och profeternas skrifter (=NT och GT) Guds tillförlitliga undervisning. Paulus

skriver om de kristna: "Ni är uppbyggda på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Kristus Jesus själv" (Ef. 2:20). Bibeln som högsta norm, regel och rättesnöre avgör vad som är äkta kristendom. För att fastställa vad som är kristet frågar en kristen: Hur står det skrivet, vad lär den heliga Skrift? Jesus lärde sina lärjungar att ständigt gå till den heliga Skrift som Guds särskilda och sanna uppenbarelse: "Skriften kan inte göras om intet" (Joh. 10:35). "Han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad som var sagt om honom i alla Skrifterna" (Luk. 24:27). Han bad till sin himmelske Far för sina lärjungar och sa: "Jag har gett dem ditt ord... Helga dem i sanningen, ditt ord är sanning" (Joh. 17:14, 17). Som kristen bekände Paulus: "Jag tror på allt som är skrivet i Lagen och hos Profeterna" (Apg. 24:14).

Guds ord lär oss: "Du ska inte mörda" (2 Mos. 20:13, Matt. 19:18, Rom. 13:9). "Du ska älska din nästa som dig själv" (Matt. 19:19). "Älska era ovänner" (Matt. 5:44). "Låt oss älska, inte med ord eller fraser utan i handling och sanning" (1 Joh. 3:18). "Vi älskar därför att han först har älskat oss" (1 Joh. 4:19). Ni som är kristna, "överflöda i kärleken till varandra och till alla människor" (1 Tess. 3:12). En massmördare kan omöjligt vara en *kristen* fundamentalist, dvs. en som har Kristus till sitt fundament och rättar sig efter Skriftens ord.

Kristen fundamentalism uppstod i USA på 1890-talet, främst bland kalvinister, som en motreaktion mot historisk-kritisk bibelforskning, liberalteologi och evolutionism. På 1910-talet spreds en rad småskrifter under namnet "The fundamentals". I polemik mot liberalteologin betonade man Bibelns inspiration och ofelbarhet, grundläggande bibliska sanningar som Kristi gudom, Kristi jungfrufödelse, hans ställföreträdande försoningsoffer och kroppsliga uppståndelse från de döda samt äktheten i Jesu underverk. Man försvarade också Bibelns skapelsetro och angrep evolutionsteorin.

Begreppet fundamentalism används idag även om andra religiösa och ideologiska inriktningar än kristna. All fundamentalism, såväl kristen som annan fundamentalism, likställs ofta med fanatism och extremism. Det finns många avarter av fundamentalism. En sådan avart, som inte kan kallas för "kristen", är när man blandar samman Guds andliga rike med ett jordiskt rike och med våld i Guds namn vill upprätta ett jordiskt gudsstyre, en teokrati. Om dem som vill bilda en islamisk eller judisk gudsstat används ofta uttrycken muslimsk och judisk fundamentalism.

Det är en grov avart av kristendomen om man med våld försöker framtvinga ett jordiskt gudsrike. Då har man inte Kristus som sitt fundament. Jesus säger tydligt: "Mitt rike är inte av den här världen" (Joh. 18:36). "Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen" (Luk. 17:20). Guds rike är ett andligt nåderike som först på världshistoriens sista dag, domedagen, framträder i sin härlighet. Medlemmar i detta rike blir man genom att bli född på nytt ovanifrån av vatten och Ande, säger Jesus (Joh. 3:5). "Ni är födda på nytt, inte av en förgänglig säd, utan genom en oförgänglig, genom Guds levande ord som består", skriver Petrus till de kristna (1 Petr. 1:23). Det glada budskapet om Jesus Kristus "är Guds kraft till frälsning" (Rom. 1:16).

SE

Ny reviderad upplaga

LUTHERS LILLA KATEKES

av David P. Kuske

Kostar endast 175 kr
(384 sidor och inbunden)

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Utblick över samtiden

”Plocka bort talet om synd”

När prästen Ulla Karlsson från Aspeboda församling kom in i fastetiden, började hon fundera över bibeltexterna. Hennes reflektion ledde fram till förvåning över att ingen annan inom hennes kyrka funderade i samma banor som hon. I *Kyrkans Tidning* 11/03/24 uttrycker hon stor förvåning över detta förhållande. Nu hade hon kommit fram till att fastetidens tal om synd, skuld och slaktade lamm var motbudande för henne. Hennes mun mådde illa av de orden. Istället ville hon att man skulle tala om människor i utveckling. Helt i linje med den tanken konstaterar hon att det inte finns någon fallen värld och det gör försoningstanken helt orimlig.

Pastor Karlsson har så rätt, försoningstanken blir inte bara orimlig, den blir totalt meningslös! Hon fortsätter: Vad världen behöver är kärlek och nya gudstjänstordningar och nya psalmer. Det framgår inte av resonemanget varför man ska ha en gudstjänstordning överhuvudtaget. Och vad ska man med en kyrka till och vad ska man ha prästen till?

Pastor Karlsson hade upptäckt att vi lever i ett modernt, sekulariserat samhälle. Det var tydligen en överraskning för henne. När delar av människokroppar tillsammans med söndertrasade byggnader flyger omkring bland intet ont anande människor, inte bara i Mellanöstern utan runtom i världen, då säger pastor Karlsson: ”Det finns ingen fallen värld”! När människor mördas, förföljs, plågas i hemska läger, när människor i miljoner svälter på grund av vanskött ekonomi och korrupktion, då kan Ulla Karlsson konstatera: ”Det finns ingen fallen skapelse”!

Men Jesus säger: ”*Ty från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, otukt, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser.*” Då talar han ändå inte enbart om självmordsbombare och terrorister. Han avser varje människohjärta och han vet, för han har burit alla synder i sin kropp upp på korset. Det är inte bara i Aspeboda som korset är en dårskap för förnuftet. Det var det redan den dag det stod på Golgata. När korsets

predikan tystnar förloras allt hopp för åhöraren. Men för dem som blir frälsta är korset en Guds kraft.

Jubilar med frimodigt namn som förpliktar

Gunnar Andersson använder denna rubrik i en ledare i *Kyrka och Folk* 25/11 med anledning av ELM-BV:s hundraårsminne. Han tycker att i själva namnet ”ligger en enorm sprängkraft” liksom i ändamålsparagrafen som lyfter fram ”Bibeln som Guds ofelbara ord och den evangelisk-lutherska bekännelsen”. Emellertid tycker han sig se orosmoln inför framtiden. Han menar sig dela denna oro med flera av ELM-BV:s understödjare och vänner. Oron har sin grund i vad han ser som ett närmande till EFS och Svenska kyrkan.

Andersson konstaterar också att i verksamheten hämtas inspiration ur evangelikal och reformert teologi. Därmed blir automatiskt en sammanblandning av lag och evangelium resultatet. Vidare menar han att detta leder till att man ”hamnar i en slags lagiskhet där fokus allt för mycket hamnar på oss själva”.

Det är både starkt och ovanligt med en bekännelse till en ofelbar Bibel och till den lutherska bekännelsen. Risken är stor att ”den enorma sprängkraften” inskränker sig till namnet och går helt förlorad. Det kan gå så långt att namn och paragraf som förpliktar blir till besvär och får en missriktad verkan. Övertygelsen om den lutherska bekännelsen är ett ja till sanningen men också ett nej till det som avviker.

Av referatet framgår att den stora frågan under jubileumsdagarna var ELM-BV:s iver för mission, ett synnerligt viktigt och angeläget ämne att diskutera. Nu finns det redan mycken evangelisation och mission som ”lagiskt sätter fokus på vad vi ska göra”. Vad vår samtid behöver är fler evangelister och missionärer som låter Guds ord i lag och evangelium nå fram till människors öron. Det var den största och viktigaste uppgiften för de personer som en gång byggde upp ELM-BV.

Enhet på goda grunder

Så lyder rubriken på en artikel i nr 5/11 av *Till Liv*, som är organ för ELM-BV. Med anledning av hundraårsminne kallar man detta nummer för *stort jubileumsnummer*. Det är prästen och bibelläraren Lars-Åke Nilsson som skrivit artikeln. Han tar sin utgångspunkt i Jesu bön om enhet i Joh. 17:21-23 och skriver:

Andens enhet innebär inte att vi är överens på alla punkter. Så länge vi

lever i denna värld och inte har den fullkomliga kunskapen utan ser och förstår endels, kommer det att finnas skillnader i läran. Vi har inte råd att låta köttslighet, partisinne och fördomar mot det som inte stämmer med den egna kristendomstypen förstöra enheten mellan oss, utan vi behöver räcka varandra handen och stå så enade som möjligt. Detta är vad Jesus ber om och vad hans apostel lägger på våra hjärtan när han uppmanar oss att vara ivriga att bevara Andens enhet genom fridens band.

Nilssons artikel är avsedd för jubileumsnumret och därmed är det naturligt att han har ELM-BV:s hundraåriga historia i tankarna. Det blir motsägelsefullt för läsaren att "jubilera" över en "skilsmässa", om det innebär att man har Jesu ord emot sig. Mer troligt är att artikeln ska vara åtminstone en del av en programförklaring för framtiden. Mellan raderna kan man utläsa att inte alla av ELM-BV:s vänner går i takt med ledningen. Artikeln svarar inte på frågan: var går gränsen för samarbete och när ska man dra tillbaka den uträckta handen? Hade den gränsen passerats 1911? Var bildandet av Bibeltrogna Vänner ett misslyckande? Vad är ett hinder för en sammanslagning mellan ELM-BV och EFS idag? Vi skulle ju bara *stå så enade som möjligt!*

När Jesus ber sin bön om enhet är det inte en bön om enhet mellan olika kyrkoorganisationer. Sådana organisationer har alltid sitt ursprung i mänsklig aktivitet. Jesu bön uppfylls i det ögonblick han ber den. Det finns en enhet mellan alla Jesu lärjungar. Det finns en Andens enhet och den ger inte *en* sorts tro till en och *en annan* tro till en annan. Det finns inte heller olika "kristendomstyper". Det finns bara en kristen tro, tron på Jesus Kristus, d.v.s. hans person, hans verk och allt hans ord. Det finns olika traditioner, men sådana måste alltid vika för det Ord som äger oinskränkt auktoritet. Vi behöver inte genom ekumeniska strävanden hjälpa Gud med uppfyllelsen av Jesu bön om enhet. Vi ska bara ta emot den *tro* som han har överlämnat, alltså de heliga Skrifternas vittnesbörd.

Nilsson har rätt i att vi inte har råd att låta köttslighet och partisinne regera vårt handlande. Men vi ska inte förväxla kampen för tron med partisinne. Vi ska inte heller försöka med kärlek eller ekumenik som ersättning för sanningen. Aposteln säger att "*kärleken har sin glädje i sanningen*". Och Jesus säger: "*Tro inte att jag har kommit för att skapa fred på jorden. Jag har inte kommit med fred utan med svärd*" (Matt. 10:34). Den kristna kyrkans uppgift är att undervisa i Guds ord och låta det avgöra vad som ska läras ut. Därför kämpade fäderna för en ofelbar Bibel.

Hur är det nu?

Hur är det nu efter etthundra år, hur är det med tilltron till bibelordet i ELM-BV? En viss ängslan kan man finna i *ELM:S identitet – och utkast till vision* inför hundraårsminnet, 2011-05-19. Ett citat kan belysa detta: ”*Bibeln ska studeras på ett medvetet och reflekterat sätt. Vi vill försöka hålla den bibliska bredden och låta Skriftens olika delar kasta ljus över varandra. Så gott vi förmår vill vi försöka sätta oss in i den tid i vilken Bibeln skrevs och känna in dess textgenrer. Vi vill också lyssna till kyrkans stora lärare samt lära av god akademisk forskning. Vår tro på Bibeln som ’ofelbar’ skall alltså inte uppfattas som ett uttryck för ofreflekterad bokstavstro.*”

Med denna utsaga finns det ”svängrum” för olika tolkningar av Bibeln. Det är anmärkningsvärt att man inte tvekar att använda A. Kolmodins ord om den förnuftiga ”reflektionen” inför läsningen av Bibeln! När det gällde GT skrev han om vad han ansåg som tveksamt för det mänskliga förnuftet: ”*Men det finns många i vår tid, icke minst bland de unga, som börjat reflektera över och även oroas av dessa svårigheter*” (ur hans skrift *Kristendomen och den urkristna församlingens bibel*, 1908).

Den mänskliga reflexen eller förnuftiga eftertanken ska fungera som ett filter för den slutliga produkten. Bara det som kan passera utan alltför stark reaktion från läsarens sida ska anses som ofelbar skrift. Sådant som stöter på problem vid läsningen kan betraktas som ett uttryck för den tid i vilken det skrevs. I övrigt ska bibelläsaren ha förmåga att ”känna in genren”. Här kan den ene känna in en sanning, en annan något annat. Vilka de ”stora lärarna” i kyrkan är anges inte, ej heller vari den ”goda akademiska forskningen” består.

Formuleringen i identitetsdokumentet ger skäl för misstanken att den ursprungliga stadgeformuleringen åtminstone till en del är besvärande för ELM-BV:s ledning. Ängslan för att bli betraktad som ”bokstavstroende” måste stillas genom en förnuftets reflektion. Den enfaldiga tilltron till en ofelbar Bibel får inte ”isolera” samfundet och ställa det utanför den ”stora gemenskapen”. Det är tragiskt om en sådan ängslan får ta överhanden i ett samfund som fick kämpa så hårt för sin bekännelse för hundra år sedan. Guds barn behöver inte känna oro för att bli betraktade som enstöringar eller isolerade. De har Gud på sin sida och de lider hellre smälek med Guds folk i öknen än vid festen hos Farao, eftersom de har blicken riktad mot målet, den eviga saligheten hemma i himlen.

Gud måste få rätt plats i livet

I *Dagen.se* 03/08/11 skriver Olof Edsinger, författare och teolog, om vikten av att Gud får rätt plats i livet. Han frågar: ”Tror jag på en Gud som är värd att dö för? Och: Tror jag på en Gud som kan uppväcka döda? ... Gud har blivit alltför hanterbar. Det är som en osynlig hand hela tiden driver oss mot en förståelse av Gud som förutsägbar och harmlös. Som snäll och trevlig snarare än utmanande och helig. Ett resultat av detta blir ett ofta väldigt blodfattigt budskap. En Gud som inte är värd att dö för kan ju knappast vara värd vårt allt – vår fullständiga tillbedjan och lydnad. Annorlunda uttryckt, för att människor ska komma till tro måste vi som kristna bära vittnesbörd om en Gud som verkligen är Gud. ... Som tillåts spränga det rationellas gräns.”

Det är tydligt att Edsinger är allvarligt oroad över utvecklingen inom kristenheten. Han beklagar kyrkornas förkunnelse och han har insett att den trevlige och snälle guden, som är en produkt av människans egen fantasi, ingenting är värd. Han är klar över att det ”blodfattiga budskap” som förkunnas inte blir någon människa till hjälp. Den förnuftiga ”kristenhet” vars budskap ägnar all tid åt koldioxidhalten i atmosfären är av förklarliga skäl inte intresserad av att passera det rationellas gräns. Det klimatsmarta budskapet är helt främmande för något så irrationellt som den eviga själen och dess behov. Tal om omvändelse och tro på en konkret Gud blir fränstörande i det sammanhanget.

Edsinger har funderat över frågan om hur ”den sekulariserade svensken ska få ett sant och äkta möte med Herren den dag han besöker en kristen kyrka?” Ska detta komma till stånd, ”behöver vi som finns där leva liv som tar både lidandet och kraften i Bibelns budskap på allvar. Bara en Gud som är värd att dö och lida för kan ju i realiteten vara värd att omvända sig till”, säger han.

Här tänker sig Edsinger att den sekulariserade svensken som kommer i kontakt med kyrkan ska imponeras över hängivenheten hos de troende och så omvända sig till deras Gud. Han medger att Bibeln ska ha inflytande och dess budskap ska tas på allvar, bra! Där måste mötet börja. *I kraft av sin vilja födde han oss på nytt genom sanningens ord*, skriver aposteln. Det skrevs i en tid av martyrium.

Om man tar ”Bibelns budskap på allvar” måste det betyda att man tror på budskapet och lever av det. Då vet man att ”ett sant och äkta möte med Herren” är ett möte med hans ord. Jesus lovar att där två eller tre samlas i hans namn, där är han med. När Paulus missionerade

vittnade han: [Jag] *tjänar mina fäders Gud på det sättet att jag tror på allt som är skrivet i lagen och hos profeterna*. Våra hängivna liv är säkert betydelsefulla i sitt sammanhang, men de är inga nådemedel.

När den sekulariserade människan möter den kristna kyrkan, ska han möta en kyrka som följer sin Herres anvisning och lär ”allt vad jag har befallt er”. Detta har för den kristna kyrkan alltid betytt en enfaldig tilltro till det evangelium som talar om Honom som dog för alla. Hans död var en död en gång för alla, det gäller i lika hög grad den sekulariserade svensken som den hedniska greken på apostelns tid. ”*Han utgavs för våra synders skull...*” är säkert orimligt för den materiellt välmående, moderna människan. Men där börjar ett sant och äkta möte med Herren! Aposteln fortsätter: ”*och uppstod för vår rättfärdiggörelses skull*”.

Den kristna kyrkan ska visa omsorg om själarna som utan tron går förlorade. Hon ska föra ut sin Herres budskap och han tar ansvaret för dess frukter. Om förföljelse för bekännelsen kommer, lovar Herren att ge kraft att uthärda. Men han förväntar sig av oss att vi ska stå fasta vid hans ord och löften. Om vi förkunnar det också i en totalt okunnig och likgiltig samtid, bär det ändå alltid den frukt han har lovat. Det blir alltid fel om vi ska sätta Gud på rätt plats i våra liv. Det är *Han* som ska sätta våra liv på rätt plats. Det är våra liv som inte bara behöver förvandlas utan pånyttfödas. Det är ett under, och det sker bara genom Guds ord.

AS

Gåvoredovisning

april – juli 2011

För tidskriftens gratispridning

Anna-Liisa Nylund, Finland 100 EUR.

Till Stiftelsen Biblicum

Hans Eklind, Örebro 150, Okänd givare 400, Christian o Johanna Ahlskog, Finland 80 EUR, S:t Johannes Evangeliskt Lutherska församling, Vasa till Anna-Liisa Nylunds minne 100 EUR, Anonym givare 1000, Raymond Backsjö 300, Öyvind Edvardsen, Norge 300 NOK, Solveig Depken, Lidingö 500, Anna-Lisa o Ove Bengtsson, Örkelljunga 200, Gunnar Söreke, Gemla 250, Yvonne Sandstad, Ljungby 300, Lars Isaksson, Huddinge 300, Göteborgsförsamlingen 25000, Peter Sjöstrand, Linköping 50, Jostein Stokkeland, Krokkleiva 750 NOK, Alvar Svenson, Lagan 500.

Varmt tack för er stora givmildhet och uppmuntrande stöd!

”Lovad är Herren! Dag efter dag bär han oss, Gud är vår frälsning” (Ps. 68:20).

Vädjan om hjälp

• Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Plusgiro Sverige 15 23 35-6
DnB NOR Norge 7877.08.15400
SAMPO Finland 800017-70843747

• Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

• Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no